

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 45

София, петък, 26 февруарий

1932 г.

47. заседание

Четвъртък, 25 февруарий 1932 г.

(Открито отъ подпредседателя Н. Шоповъ въ 16 ч. 10 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

Отпуски, разрешени на народни представители . . .	стр. 961
Законопроекти:	
1. За Столичната община. (Второ четене — предложение докладването, разискване и приемане)	962
2. За закрила на земеделска-стопанинъ. (Първо четене — разискване)	975
Дневенъ редъ за следващото заседание	984

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Откривамъ заседанието.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ г. г. народни представители: Ангеловъ Иванъ, Ангеловъ Станъ, Ачковъ Димитъръ, Бешковъ д-ръ Иванъ, Бобошевски Цвѣтко, Бойчиновъ Михаилъ, Бончевъ Тодоръ, Бошнаковъ Тодоръ, Бояджиевъ д-ръ Атанасъ, Бодяжиевъ Стефанъ, Буковъ Асенъ, Буровъ Атанасъ, Василевъ Асенъ Стоевъ, Василевъ Иванъ, Василевъ Ради, Василевъ Славейко, Валчевъ Иванъ, Гавриловъ Никола, Геновъ Георги, Георгиевъ Павелъ, Георгиевъ Стойчо, Дековъ Петко, Деневъ Андрей, Деневъ Панайотъ, Деневъ Сѣби Димитровъ, Димитровъ д-ръ Георги, Димитровъ д-ръ Димитъръ, Димитровъ Коста Желевъ, Доброволски Стефанъ, Дойчиновъ Никола, Енчевъ Георги, п. Захариевъ Захари, Ивановъ Борисъ, Ивановъ Запрянъ, Попивановъ Петъръ, Игнатовъ Тодоръ, Икономовъ Димитъръ, Илиевъ Илия, Казанаклиевъ Георги, Караджовъ Костадинъ, Качаковъ Йорданъ, Кировъ Стаматъ, Киселички Христо, Коевски Василъ, Кондаковъ Александъръ, Костовъ Георги, Кръстевъ Гето, Кършовски Крумъ, Лоловъ Сава, Лулчевъ Коста, Лѣкарски Иванъ, Уляпчевъ Андрей, Манафовъ Христо, Марковъ Поло, Мечкарски Тончо, Милевъ Милю, Молдовъ Янаки, Мустафовъ Али, Найденовъ Никола, Нейковъ Димитъръ, Неновъ Атанасъ, Николаевъ Александъръ, Николовъ Лазаръ, Петковъ Борисъ, Петровъ Никола, х. Поповъ Атанасъ, Поповъ Никола, Поповъ Стефанъ, Пулевъ Стамо, Пѣдаревъ Никола, Рафаиловъ Филипъ, Рашковъ Христо, Русиновъ Костадинъ, Савовъ Велико, Сапунджиевъ Никола, Сарафовъ д-ръ Ангелъ, Софиевъ Христо, Станевъ Митю, Стойковъ Апостолъ, Такевъ д-ръ Владимиръ, Ташевъ Димо, Тотевъ Деню, Тошевъ Сава, Фенерковъ Петъръ, Хайруловъ молла Юсеинъ, Цановъ Стефанъ, Цоковъ Герго, Чернооковъ Георги, Чолаковъ Христо и Якимовъ Тодоръ)

Съобщавамъ на Събранието, че бюрото е разрешило отпускъ на следнитъ народни представители:

- На г. д-ръ Никола Чирпанлиевъ — 2 дена;
- На г. д-ръ Атанасъ Бояджиевъ — 2 дена;
- На г. Никола Петровъ — 2 дена;
- На г. Борисъ Недковъ Ивановъ — 1 день;

- На г. х. Андрей х. Лековъ — 1 день;
- На г. Никола Сапунджиевъ — 3 дни;
- На г. Кирилъ Славовъ — 1 день;
- На г. Никола Дойчиновъ Диневъ — 6 дни;
- На г. Петъръ Фенерковъ — 3 дни;
- На г. Борисъ Кръстевъ — 2 дена;
- На г. Панайотъ Деневъ — 2 дена;
- На г. Сава Тошевъ — 1 день;
- На г. Никола Поповъ — 2 дена;
- На г. Георги Костовъ — 2 дена;
- На г. Герго Цоковъ — 2 дена;
- На г. Георги Стояновъ — 1 день;
- На г. Димитъръ Ачковъ — 2 дена;
- На г. Цвѣтанъ Стоянчевъ — 2 дена;
- На г. Боянъ Ангеловъ — 1 день;
- На г. Станъ Ангеловъ — 2 дена;
- На г. Али Мустафовъ — 3 дни;
- На г. Адамъ Нейчевъ — 3 дни;
- На г. Атанасъ х. Поповъ — 3 дни;
- На г. Тодоръ Якимовъ — 2 дена;
- На г. Тодоръ Бошнаковъ — 4 дни и
- На г. Петъръ Попивановъ — 4 дни;

Народниятъ представителъ г. Христо Рашковъ моли да му се разреши 10-дневенъ отпускъ по болестъ. Представилъ е медицинско свидетелство. Понеже сѣщиятъ се е ползувалъ досега съ повече отъ 20 дни отпускъ, следва Събранието да му разреши искания 10-дневенъ отпускъ. Които отъ г. г. народнитъ представители сѣ съгласни да се разреши 10-дневенъ отпускъ на народния представителъ Христо Рашковъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Митю Станевъ иска да му се разреши 2-дневенъ отпускъ. Понеже се е ползувалъ досега съ повече отъ 20 дни, следва Събранието да му разреши искания отпускъ. Които г. г. народни представители сѣ съгласни да се разреши на народния представителъ Митю Станевъ 2-дневенъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Костадинъ Русиновъ моли да му се разреши 3-дневенъ отпускъ. Понеже сѣ-

цията се е ползвалъ съ повече отъ 20 дни, следва Събранието да му разреши искания отпускъ. Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши на народния представител Костадинъ Русиновъ 3-дневенъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народниятъ представител г. молла Юсеинъ Хайруловъ моли да му се разреши 3-дневенъ отпускъ. Понеже сжщиятъ се е ползвалъ вече съ 18-дневенъ отпускъ, то следва Събранието да му разреши искания отпускъ. Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши на молла Юсеинъ Хайруловъ 3-дневенъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народниятъ представител г. Михаилъ Бойчиновъ моли да му се разреши 2-дневенъ отпускъ. Понеже се е ползвалъ съ повече отъ 20-дневенъ отпускъ, следва Събранието да му разреши искания отпускъ. Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши на народния представител Михаилъ Бойчиновъ 2-дневенъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ.

А. Бояджиевъ (раб): Г. председателю! Искамъ думата.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Какво обичате?

А. Бояджиевъ (раб): Г. г. народни представители! Вчера замнаха една група отъ нашитъ народни представители за Орѣховска околия, обаче сж върнати отъ Бѣла Слатина отъ въоръжени шайки...

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Силно звѣни) Нѣмате думата. Направете си питането, тогава ще имате думата. Сега Ви отнемамъ думата.

А. Бояджиевъ (раб): ... въ присѣдствието на окръжния управител... (Възражения отъ мнозинството. Шумъ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Нѣмате думата, г. Бояджиевъ. Моля г. г. стенографитъ да не отбелязватъ нищо.

Нѣкой отъ работниците: На нито едно отъ нашитъ питання не се отговаря. Досега сжмъ депозиралъ нѣколко питання до г. министра на вътрешнитъ работи и до г. министра на войната, обаче още не ми е отговорено.

А. Бояджиевъ (раб): Касирахте изборитъ, защото сж били произведени съ тероръ, а сега вие упражнявате тероръ!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звѣни) Предупреждавамъ Ви, г. Бояджиевъ.

И. Симеоновъ (д): (Къмъ работниците) Вергилъ Димовъ ви предложи анкета и вие не я приехте. Приемете анкетата, защо я отказвате? Само ревете тукъ и крѣкате.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звѣни) Моля, тишина, г-да!

Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ: второ четене законопроекта за Столичната община — продължение разискванията.

Пристъпваме къмъ гласуване на чл. 9.

Направени сж предложения отъ народнитъ представители г. Асенъ Бояджиевъ и г. Георги Каназирски.

Предложението на г. Асенъ Бояджиевъ има следното съдържание: (Чете) „Всички решения на общинския съветъ могатъ да се подложатъ на одобрение отъ избирателитъ, чрезъ допитване (референдумъ), ако това се поиска писмено отъ 1/10 отъ избирателитъ или отъ 1/5 отъ общинскитъ съветници“.

Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Предложението на г. Каназирски има следното съдържание: (Чете) „Решението на общинския съветъ за продажба на общински имоти въ полза на частни лица или дружества подлежи на утвърждение отъ министра на вътрешнитъ работи. Продажбата става чрезъ търгъ съ явно наддаване. Търгътъ се утвърждава отъ министра на вътрешнитъ работи“.

Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Които приематъ чл. 9 отъ законопроекта така, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Чл. 10. За освѣтление или за докладъ по нѣкои въпроси — въ заседанията на съвета се изслушва съответниятъ началникъ на службата.“

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 10, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Чл. 11. Общинскиятъ съветъ може да избере временни или постоянни комисии за подготвяне и проучване на въпроситъ, съ които ще се занимава общинскиятъ съветъ.“

Въ тия комисии могатъ да участвуватъ специалисти — не общински съветници съ съвещателенъ гласъ.

Комисиитъ правятъ писмени доклади до съвета или постоянното присѣдствие.“

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 11, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Чл. 12. Столичниятъ общински съветъ може да бжде разтуренъ преди изтичане на мандата му само въ случай, когато отъ всички първоначално утвърдени съветници, изедно или поотдѣлно, поне 2/3 сж освободили мѣстата си по смъртъ, даване оставка или сж били отстранени отъ сжда, поради възбудено углавно преследване за престѣпление по служба.“

Ако по липса на подгласници за замѣстване излѣзлитъ членове отъ съвета, последниятъ остане въ съставъ да не може да взема решение (чл. 45 градскитъ общини) — той пакъ се разтуря, макаръ и да не сж излѣзли 2/3 отъ първоначално утвърденитъ съветници.

Въ тоя случай, до избиране на новъ общински съветъ, министърътъ на вътрешнитъ работи и народното здраве назначава комисия отъ 7 души, отъ които една председателъ, за извършване длѣжността на постоянното присѣдствие. Председателътъ на комисията упражнява правата на кмета по този законъ.

Членоветъ на 7-мочленната комисия могатъ да бждатъ избирани измежду всички избираеми.

Тъ не могатъ да изхождатъ отъ членоветъ на разтурения общински съветъ, ако разтурянето му е станало по решение на сжда, поради възбудено углавно преследване.

Седмочленната комисия може да изработва поемни условия и произвежда търгове надъ 500.000 л., като поемнитъ условия и трѣжнитъ книжа се утвърждаватъ отъ министра на вътрешнитъ работи и народното здраве.“

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. Асенъ Бояджиевъ.

А. Бояджиевъ (раб): Г. г. народни представители! Известно е какъ става у насъ разтурянето на общински съвети, особено когато се смѣни централната властъ. Дойде ли ново правителство, първата му работа е да разтури всички общински съвети, да назначи тричленки, да нагласи изборния апаратъ и следъ туй изборитъ се произвеждатъ така „свободно“, както, напр., сега се произвежда общинскитъ избори въ градоветъ и селата и както понастоящемъ се произвеждатъ въ Орѣховска околия.

Между другото въ чл. 12 се предвижда, че общинскиятъ съветъ въ София може да се разтури, ако повече отъ 2/3 отъ общинскитъ съветници си подадатъ оставката. Известно е какъ става у насъ подаването на оставки отъ общинскитъ съветници. Взематъ се тия съветници, които не сж угодни на властътъ, вкарватъ се въ участъка и се кантардисватъ да си дадатъ оставката.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Въ София не става това.

А. Бояджиевъ (раб): Въ София може да не става, но нищо нѣма чудно, че може въ бждеще да стане и въ София. Щомъ става въ цѣлата страна, може да стане утре и въ София. Най-после нека се противопоставимъ на една система, която вече сжществува. Най-после може и друго да става: общинскитъ съветници, привърженици на правителството, умишлено просто да си подаватъ оставкитъ, за да се ускори разтурянето на единъ общински съветъ. При тия разтурения се извършватъ, г. г. народни представители, твърде голѣми произволи. Ето защо азъ смѣтамъ, че трѣбва да се отнеме тази възможность на централната властъ да разтуря общинския съветъ въ София. Обаче за

да се консултира по-често волята на избирателитѣ, съгласете се да се възприеме предложението, което ние направихме, а именно, да бѣде по-кратъкъ срокътъ на общинския съветъ. Ако евентуално избирателитѣ намѣрятъ, че общинскиятъ съветъ не изразява тѣхната воля, тогава това разтуряне да става чрезъ референдумъ, поискавъ писмено отъ една десета отъ избирателитѣ или отъ една пета отъ общинскитѣ съветници. Въ таквъ случай гаранцията, че нѣма да се вършатъ произволи, ще бѣде по-голяма. Защото, кой ще вземе инициативата за разтурянето на общинския съветъ? Една партия, която трѣбва да събере гласовѣтъ на една десета часть отъ избирателитѣ. Ако тя събере тия гласове, това явно показва, че даденъ общински съветъ е настроилъ вече противъ себе си голяма часть отъ избирателитѣ и, следователно, той трѣбва да бѣде разтуренъ. Произвежда се референдумъ и ако се получи болшинство за неговото разтуряне, той се разтуря. Така, г. г. народни представители, нѣма да има абсолютно никакви произволи.

За седмочленкитѣ. Ние смѣтаме, че не бива да се назначаватъ нито тричленки, нито седмочленки, а че общинитѣ трѣбва да се управляватъ отъ стария съставъ на общинския съветъ до избирането на новъ. Това има следното значение. Сега, когато централната властъ е въ рѣцетѣ на дадена партия или на дадена групировка отъ партии, естествено, общинската властъ, чрезъ седмочленката, ще бѣде въ нейни рѣце и естествено тя ще си нагласи изборния апаратъ, а следъ туй, като произведе изборитѣ, ще твърди налѣво и надѣсно, че е спечелила мнозинството отъ гласовѣтъ на избирателитѣ въ София. А знаемъ какъ се печели това болшинство: гласуватъ често пѣти умрѣли, назначаватъ се преди изборитѣ маса лица за метачи, макаръ никога да не сѣ виждали метла, само да се разхождатъ по улицитѣ. Въ края на краищата, разбира се, си осигурява болшинство. Не е безъ значение да иматъ изборното отдѣление на Софийската община въ свои рѣце. Ето защо не бива да се допуска назначаването на седмочленка, а изборитѣ да се произвеждатъ отъ стария общински съветъ.

Единъ отъ аргументитѣ на г. министра за внасянето на този законопроектъ бѣше, че ще струва по-евтино управленieto на общината, че ще се съкратятъ и съветничитѣ и платенитѣ длѣжности. Но така ли е въ сѣщностъ? Много интересно е да ви кажа, какво е числото на тия хора, които ще бѣдятъ на постоянна работа въ общината. Сега има 13 души: единъ кметъ, 6 души районни кметове, 5 помощници и 1 комисаръ по прехраната, всичко 13 души. При седмочленката ще има: единъ председателъ, 6 души членове на седмочленката, 4 души районни кметове — ужъ се намаляватъ — единъ комисаръ по прехраната и двама помощници, всичко 14 души — единъ повече. Разправяте, че е имало много тежъкъ апаратъ и много скѣпя, а ето че вие ги увеличавате отъ 13 на 14 души. Тия 14 души ще курдисватъ всичко така, както имъ изнася на тѣхъ. Азъ още отсега зная, че новитѣ управници на София, които не сѣ още възседнали коня, сѣ започнали да раздаватъ служби. Днесъ се яви при мене единъ земледѣлецъ и искаше отъ мене, понеже съмъ общински съветникъ, известни сведения за нѣкои служби въ Софийската община — каква заплата се плаща за тия и тия служби. Питамъ го: защо? — „Нали, казва, сега ще вземемъ седмочленката, искаме да взема нѣкоя по-добра служба“. Явно е, че тия 14 души ще си назначатъ една голяма службогонска армия както въ Софийското централно управление, така и въ другитѣ сервиси на общината: баня, общинската работилница, трамвай, водопроводъ и всевъзможни други сервиси. Значи, ще се отворятъ вратитѣ на единъ голямъ произволъ, който, може би, ще надмине, или най-малко ще достигне произволитѣ, които сѣ били вършени досега. Разбира се, азъ трѣбва да ви кажа, че не е голяма разликата между седмочленката и едно постоянно присѣствие, избрано отъ общинския съветъ. Постоянното присѣствие има достатѣчни права сега, пѣкъ и съ този законъ му давате достатѣчно права, както давате и на кмета, който фактически сега се превръща въ китайски императоръ. (Възражения отъ мнозинството) Азъ не смѣтамъ, че ако вие имате, или коя да е буржоазна партия, болшинство въ общинския съветъ, ще бѣдемъ гарантирани отъ произволи. Но въ всѣки случай, при седмочленката, въ нея ще влѣзатъ хора, които сѣ, първо, хептенъ безотговорни хора и, второ, повечко огладнѣли, ще бѣде още по-зле.

И затуй ние се противопоставяме на назначаването на седмочленка и правимъ предложението чл. 12 да добие следната редакция: (Чете) „Столичниятъ общински съветъ може да бѣде разтуренъ преди изтичане на мандата му само следъ произвеждане на допитване (референдумъ) и, ако въ тоя референдумъ повече отъ 1/3 отъ избирателитѣ се

изкажатъ за неговото разтуряне. Референдумъ за разтуряне на съвета се произвежда, ако това бѣде поискано писмено отъ 1/10 отъ избирателитѣ или 1/5 отъ общинскитѣ съветници.

„До произвеждане на новитѣ избори общината се управлява отъ стария общински съветъ“.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Вчера ти направихъ друго предложение — организациитѣ да си отзоваватъ избраницитѣ.

А. Бояджиевъ (раб): Нѣма абсолютно никакво противоречие между двѣтъ предложения. Когато единъ общински съветникъ измѣни на своята партия, тя да има право да го отзове и да прати другъ на негово мѣсто, а ако цѣлиятъ съветъ изгуби довѣрие, тогава да се произведе референдумъ за разтурянето му. Тѣ сѣ две различни нѣща. Ако ти не можешъ да ги разберешъ, азъ не съмъ кривъ.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Азъ ги разбирамъ, но ти не ги разбирашъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: По чл. 12 има направено предложение отъ народния представителъ г. Асенъ Бояджиевъ въ смисълъ, както той го прочете.

Полагамъ на гласуване това предложение. Ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 12 да бѣде редактиранъ така, както предлага г. Бояджиевъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Който отъ г. г. народнитѣ представители приематъ чл. 12 така, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Чл. 13. Столичниятъ общински съветъ се събира три пѣти въ годината на редовна сесия презъ м. м. февруарий, юний и октомврий.

Всѣка редовна сесия трае отъ 3 дни до 21 дена; въ случай на нужда тоя срокъ може да се продължи най-много съ 10 дни, съ решението на общинския съветъ, одобрено отъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

Презъ октомврийската сесия се гласуватъ бюджетитѣ на общинскитѣ стопански предприятия, а презъ февруарската — бюджетътъ на общината.

Общинскиятъ съветъ може да бѣде свиканъ и на извънредна сесия съ опредѣленъ дневенъ редъ, по предложению на кмета, постоянного присѣствия, по искане на 1/3 отъ членовѣтъ му, както и по предложению на министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

Общинскитѣ съветници получаватъ до 200 л. дневно възнаграждение на заседание въ съвета или комисията, а така сѣщо когато сѣ назначени да извършватъ нѣкоя специална общинска работа“.

С. Мошановъ (д. ср): Нали ужъ щѣхте да намалявате дневнитѣ за икономия?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Асенъ Бояджиевъ.

А. Бояджиевъ (раб): По въпроса за сесиятъ, нашата група смѣта, че три редовни сесии не сѣ достатѣчни. Общинскиятъ съветъ трѣбва да бѣде свиканъ на сесии по-често, толкова повече че ние, както видѣхте отъ предложенията, които направихъ, искаме да се дадатъ на общинския съветъ много по-голямѣ права отъ тия на постоянното присѣствие. Отъ това се явява и необходимостта общинскиятъ съветъ по-често да бѣде събиранъ на заседания.

Освенъ това, въ чл. 13 е раздѣлено гласуването на бюджета на общината отъ гласуването на бюджетитѣ на общинскитѣ стопански предприятия. Ние смѣтаме, че гласуването на всички тия бюджети трѣбва да бѣде едновременно, като финансовата година се приравни съ календарната.

Сѣщо така ние предлагаме да могатъ да бѣдятъ свиквани извънредни сесии по решение на постоянното присѣствие или по писмено искане на 1/3 отъ общинскитѣ съветници.

Най-после, по въпроса за дневнитѣ на общинскитѣ съветници, чл. 13, както се предлага, е едно опровержение на тезата, която тукъ се защитава, че сѣ този законопроектъ се прокарватъ икономии. Това не е вѣрно. И до сега се предвиждаха дневни до 200 л., а общинскиятъ съветъ обикновено гласува по 200 л. дневни, колкото сѣ и сега. За да се получатъ икономии, ние смѣтаме, че трѣбва

да се проведе известно различие, като общинските съветници получават едни или други дневни, според материалното си състояние. Единъ общински съветникъ, който е, да речемъ, фабрикантъ и има голъмъ доходъ, може да заседава въ общинския съветъ безплатно. А онзи общински съветникъ, който, за да отиде да заседава въ общинския съветъ, трѣбва да отсъствува отъ работата си и вследствие на това да загуби надницата си или заплатата си, той трѣбва да бѣде обезщетенъ.

Н. Кемилевъ (д. сг): Значи, вие искате съветници, които ще желаятъ да се съвещаватъ въ съвета безплатно!

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Той самъ (Сочи А. Бояджиевъ) получава сега отъ три мѣста дневни.

А. Бояджиевъ (раб): Получавамъ дневни отъ три мѣста, но ги давамъ на партията и тя ми дава заплатата; така че срещу всички тия дневни, които получавамъ, ми се дава заплатата отъ 6.000 л. общо.

Конкретно по дневнитѣ на софийскитѣ общински съветници ние предлагаме тѣзи отъ тѣхъ, които иматъ повече отъ 5.000 л. месеченъ доходъ, да не получаватъ никакво възнаграждение за участието си въ заседанията на съвета и комиситѣ; онѣзи, които иматъ месеченъ доходъ отъ 3.000 до 5.000 л., да получаватъ по 150 л. дневни, а имащитѣ по-малко отъ 3.000 л. месеченъ доходъ да получаватъ по 200 л. дневно.

Нѣкой отъ мнозинството: Кой ще определя доходитѣ?

А. Бояджиевъ (раб): Другитѣ ми предложения сѣт написани въ предложението, което сега депозирамъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Каназирски.

Г. Каназирски (д. сг): Г. г. народни представители! Вчера г. Манафовъ обърна внимание върху онѣзи несъобразности и грѣшки, които се правятъ отъ общинския съветъ по търговетѣ и ставатъ причина за извънредното закѣснѣяване на строителнитѣ предприятия. Причината на това се крие въ късното гласуване на бюджетитѣ. Както въ закона за градскитѣ общини, така и въ този законопроектъ за Софийската община е предвидено, че бюджетитѣ на общината се гласува презъ м. февруарий. Когато се каже, че бюджетитѣ на общината ще се гласува презъ м. февруарий, това значи да се почне гласуването следъ една подготовка на цѣлата работа предварително. Но при единъ такъвъ голъмъ съставъ на съвета, самото гласуване на бюджета може да продължи твърде много и да засегне частъ и отъ м. мартъ. Следъ това идва изготвянето на поемнитѣ условия за строежитѣ и разходитѣ, които сѣт предвидени въ този бюджетъ, идва обявяването на търговетѣ. При туй положение, това не може да стане по-рано отъ началото на м. май. Има едномесеченъ срокъ за търговетѣ, има повторение на нѣкой търгове, защото не сѣт произведени, има утвърждение на търговетѣ и отдаване на предприемачъ, има подготовка на предприемачитѣ за почване на работа, и ето ни вече презъ м. юний, когато строителниятъ сезонъ е въ своя разгаръ. И ето ви онова всѣкидневно явление и тукъ, въ София, и у насъ, въ провинцията: разкъсването на улицитѣ да започва въ началото на есента, когато паднатъ дъждоветѣ.

Азъ смѣтамъ, че може да се сложи край на това зло, като се постанови, щото бюджетитѣ на общината, както и на стопанскитѣ предприятия, да се гласуватъ вмѣсто въ февруарската сесия, въ октомврийската сесия. Нищо не прѣчи да се гласуватъ въ октомврийската сесия, защото и безъ туй даннитѣ отъ последната финансова година или даннитѣ отъ финансовата година, презъ която се гласува бюджетитѣ, не могатъ да помогнатъ и да послужатъ за ориентировка при съставянето на новия бюджетъ. Ако се гласува бюджетитѣ презъ м. февруарий, времето, което е изтекло отъ бюджетното упражнение, при всичко, че представлява 10 месеци, не е достатъчно, за да даде една ясна представа, какъ сѣт се развили известни приходи. Обикновено при съставянето на приходната частъ на бюджета се черпи материалъ отъ предшествуващата финансова година. Следователно, ако постановимъ, щото бюджетитѣ да се гласува въ октомврийската сесия, ще разполагаме пакъ съ този материалъ, който е готовъ вече отъ преди 6 месеци. Знаете, че бюджетното упражнение не се свършва на 31 мартъ, защото има още 3 допълнителни месеца до 30 юний. Смѣтамъ, че ако се направи това измѣнение, ще се отстранятъ всички неудобства, свързани съ късното

произвеждане на търговетѣ и късното започване на предприятията.

Правя предложение въ съответната трета алинея да се каже, че презъ октомврийската сесия се гласува общинскиятъ бюджетъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Това е единъ особено важенъ въпросъ, койгто смѣтамъ, че сега нѣма да можемъ да го разрешимъ.

Г. Каназирски (д. сг): Да се изпрати въ комисията.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Дали е по-практично за общината да се гласува бюджетитѣ ѝ презъ октомврийската сесия, или презъ февруарската, на следващата година — както се предвижда въ законопроекта, както е и по закона за бюджета, отчетността и предприятията — на тоя въпросъ, въ тоя моментъ, азъ не мога да отговоря. И струва ми се, че въ настоящия моментъ нѣмаме достатъчно данни, за да можемъ да отговоримъ правилно на този въпросъ. Въ България много години се е проучвалъ законътъ за бюджета, отчетността и предприятията и се е установила сега съществуващата система, при която обикновено въ началото на годината, презъ която ще почне бюджетното упражнение, се гласуватъ както общинскитѣ бюджети, така и бюджетитѣ на държавата.

Ето защо азъ моля да приемемъ члена така, както се предлага, за да не би, ако приемемъ предложението на г. Каназирски, да внесемъ известна пертурбация, която съвършено да не сходя съ държавната система по приключване и вотиране на бюджетитѣ. Това е единъ въпросъ, който засѣга закона за отчетността по бюджета. Ние нѣмаме, както казахъ, достатъчно данни, за да можемъ да решимъ дали е по-правилно, дали е по-удобно и по-целесъобразно за общината да се гласува бюджетитѣ ѝ два-три месеца по-рано или да се гласува презъ м. февруарий, когато вече има данни какъ се упражнява последниятъ бюджетъ, защото отъ 1 априлъ до м. февруарий — повече отъ 10 месеца време — имаме вече резултатитѣ по упражнението на последния бюджетъ. Това е главното съображение за досегашната наша система на вотиране бюджета, която се прилага, за да могатъ най-правилно да се съставятъ бюджетитѣ както на общината, така и на държавата.

Ето защо азъ ви моля да приемете члена тѣй, както е предложень, а въ бѣдеще, ако се намѣри за удобно да стане измѣнение на тази система, въ смисълъ бюджетитѣ да се гласува не въ началото на финансовата година, а къмъ срѣдата ѝ, презъ септемврий или октомврий — когато нѣма да имаме нарѣка никакви данни за упражнението на текущия бюджетъ — казвамъ, ако това се намѣри за удобно, тогава може да се направи едно измѣнение въ закона.

Т. Кънчевъ (д. сг): Нека най-сетне да остане материалъ за едно следващо измѣнение на закона за Столичната община, защото може би пакъ да стане нужда да се разтури Софийската община!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Нѣма защо да говорите за разтурване на Софийската община вие, г. г. сговориститѣ, които въ София три пѣти правихте избори и три пѣти създавахте специаленъ законъ.

С. Мошановъ (д. сг): Но не разтуряхме общината.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие най-брутално, вандалски я разтурихте, така, както никой другъ не я е разтурвалъ.

С. Мошановъ (д. сг): Ама на 9 юний.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ я разтурвамъ чрезъ Парламента, вие я разтуряхте чрезъ камшика на стражари.

С. Мошановъ (д. сг): И ти бѣше на 9 юний съ насъ, г. Гиргиновъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ не зная къде съмъ билъ на 9 юний, но особено вие, г. Стойчо Мошановъ, бѣхте най-голѣмъ копиенсецъ на системата на стражарския ботушъ.

С. Мошановъ (д. сг): Много голѣма реклама ми правите! Днитѣ на 9 юний сѣт най-щастливитѣ дни въ живота ми, . . .

Отъ земледѣлцитѣ: А-а-а! (Глъчка)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

С. Мошановъ (д. сг): . . . защото на 9 юний г. Малиновъ и г. Мушановъ бѣха извадени отъ затвора. Не Ви е срамъ! (Тропане по банкитѣ отъ земледѣлцитѣ)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Когато говоримъ за 9 юний другъ пътъ, ще видите къде съмъ азъ и къде сте Вие.

Ж. Маджаровъ (з): (Къмъ С. Мошановъ) За Васъ сѣ щастливи дни, но сѣ нещастни за вдовицитѣ и децата на Крумъ Поповъ и други.

С. Мошановъ (д. сг): Азъ се гордѣя съ тия дни.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Палачитѣ винаги се гордѣятъ!

С. Мошановъ (д. сг): Той (Сочи министъръ д-ръ А. Гиргиновъ) нѣма право да говори. Вие имате право да говорите, но той нѣма, защото той е неблагодарникъ!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Мошановъ!

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Къмъ С. Мошановъ) Добре, че дойде 9 юний, та те измъкна отъ прашната архива на дружество „Родина“ и те направи „голѣмъ“ общественикъ!

С. Мошановъ (д. сг): Хайде де!

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Стана голѣмъ чорбаджия и „голѣмъ“ общественикъ!

С. Мошановъ (д. сг): Въ това време азъ бѣхъ избранъ за подпредседателъ на градската организация на Демократическата партия, а Вие съ г. Гиргинова получихте въ този изборъ 25 гласа.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Лъжецъ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие лично, г. Стойчо Мошановъ, имате единъ активъ въ Демократическата партия: да сте най-зловредно предателствували спрямо нея. Само тоя активъ имате!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: По чл. 13 сѣ постановили две предложения: едного отъ г. Асенъ Бояджиевъ, което ви се прочете отъ него, и другото отъ г. Каназирски, въ смисълъ: (Чете) „Чл. 13 — ал. 3: презъ октомврийската сесия се гласуватъ бюджетитѣ на общинскитѣ стопански предприятия и бюджетътъ на общината“.

Ще положи на гласуване най-напредъ предложението на г. Бояджиева, така както той го прочете.

Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣжка. Малцинство, Събранието не приема.

Второ, които приематъ предложението на г. Каназирски, моля, да вдигнатъ рѣжка. Малцинство, Събранието не приема.

Които приематъ чл. 13, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣжка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Постоянно присѣствие

Чл. 14. Постоянното присѣствие се състои отъ кмета и петъ помощника, избрани отъ общинския съветъ изъ срѣдата на общинскитѣ съветници“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 14 така, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣжка. Мнозинство, събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Чл. 15. Постоянното присѣствие обсъжда и решава: 1) всички въпроси, които законътъ за градскитѣ общини поставя въ компетентностъ на общинскитѣ съвети и не сѣ изброени въ чл. 7 на тоя законъ; 2) всички въпроси, които по другитѣ специални закони сѣ поставени въ компетентността на общинския съветъ, съ изключение на тия по закона за благоустройството на населенитѣ мѣста въ царството.“

При обсъждането на въпроситѣ постоянното присѣствие съблюдава решенията на общинския съветъ.

Въ особни случаи постоянното присѣствие може да внесе нѣкои въпроси отъ своя компетентностъ на обсъждане и решаване въ общинския съветъ.

Решенията на постоянното присѣствие се изпълняватъ безъ одобрение на по-горна властъ“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Асенъ Бояджиевъ.

А. Бояджиевъ (раб): Понеже постоянното присѣствие е органъ на общинския съветъ, който отговаря предъ софийскитѣ избиратели, ние смѣтаме, че постоянното присѣствие трѣбва да бѣде само изпълнителъ на решенията на съвета. Ето защо предлагаме чл. 15 да добие следната редакция: (Чете) „Постоянното присѣствие изпълнява решенията на общинския съветъ. То обсъжда и решава всички въпроси, които не сѣ предвидени въ чл. 6 отъ тоя законъ, но ги изпълнява следъ одобрението имъ отъ съвета. Решенията на постоянното присѣствие не могатъ да противоречатъ на решенията на съвета. Всички решения на постоянното присѣствие могатъ да бѣдатъ отменени отъ съвета“.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Абсолютно е безцелна тази редакция.

Н. Гашевски (нац. л): Нали трѣбва да каже и той нѣщо!

Нѣкой отъ мнозинството: Искатъ да покажатъ, че сѣ творческа партия!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които сѣ съгласни съ предложението на г. Асенъ Бояджиевъ, моля, да вдигнатъ рѣжка. Малцинство, Събранието не приема.

Които отъ г. г. народнитѣ представители приематъ чл. 15 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣжка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Чл. 16. Постоянното присѣствие се свиква на заседание отъ кмета или по писмено искане на нѣкои отъ помощникъ-кметовѣ. Решенията се протоколиратъ и се взематъ по вишегласие, като при равенство на гласовѣтѣ решава гласътъ на кмета.“

Решенията сѣ законни, когато въ заседанието, освенъ кмета, присѣствуватъ и трима помощници“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Асенъ Бояджиевъ.

А. Бояджиевъ (раб): Въ тоя членъ ние предлагаме думитѣ: „като при равенство на гласовѣтѣ, решава гласътъ на кмета“ да се замѣнятъ съ думитѣ: „като при равенство на гласовѣтѣ въпросътъ се внася за решение отъ съвета“.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: И за най-дребни работи съветътъ да решава!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които сѣ съгласни съ предложението на г. Асенъ Бояджиевъ, моля, да вдигнатъ рѣжка. Малцинство, Събранието не приема.

Които отъ г. г. народнитѣ представители приематъ чл. 16 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣжка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Кметътъ.

Чл. 17. Кметътъ е представителъ на общината предъ всички власти, учреждения, мѣста и лица. Той, или упълномощеното отъ него лице, представлява общината и предъ сѣдебнитѣ власти, било че общината е ишецъ или ответникъ, било че се явява въ друго качество. За редовността на даденото пълномощно не е необходима нотариална заверка“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които отъ г. г. народнитѣ представители приематъ чл. 17 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣжка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Чл. 18. Кметътъ има въ общината административната властъ въ предѣлитѣ на тоя законъ и изпълнителната — за всички решения на общинския съветъ и на постоянното присѣствие, както и за всички законни искания на правителството.“

Той лично или чрез някой от помощник-кметовете ръководи всички общински служби, обаче само личните му разпорежданията, които всъгкога могат да заместват тези на помощника, ангажират неговата отговорност. За своите действия и разпореждания помощник-кметовете отговарят лично.

Помощник-кметовете получават възнаграждение, равно 3/4 от това на кмета.

Председателстващ Н. Шоповъ: Има думата народният представител г. Теодоси Кънчевъ.

Т. Кънчевъ (д. сг): Бихъ молил г. докладчика да обясни какво разбира под думите: „Кметът има въ общината административната власт“.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Дотамъ ли го докархте, г. Кънчевъ!

Т. Кънчевъ (д. сг): Издаването на заповѣди за назначения и уволнения трѣбва ли да се сложи въ туй понятие? Трѣбва да опредѣлите неговото реално съдържание.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Безспорно, кметът издава заповѣди и от негово име се прилагат. Трѣбва да се издаде една заповѣд, даже за реализирането на едно решение на общинския съветъ. Кметът я издава. Това е толкова ясно.

Т. Кънчевъ (д. сг): Да се разберемъ: има изпълнителна, има и административна власт. Прокарайте една граница.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Никаква граница нѣма.

Т. Кънчевъ (д. сг): Ами защо го пишете тогава? Азъ искамъ да дадете едно обяснение, да се опредѣли недвусмислено съдържанието на тези две понятия. Отъ една страна казвате: „Кметът има въ общината административната власт“, а отъ друга страна казвате: „Кметът има и изпълнителната власт“. Кажете, споредъ вашитъ разбирания, въ какво се състои административната власт и въ какво се състои изпълнителната власт, пакъ споредъ вашитъ разбирания?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. Кънчевъ! Не е тукъ мѣстото да четемъ лекции по това какво е изпълнителна власт и какво е административна власт.

Т. Кънчевъ (д. сг): Тогава ние ще Ви четемъ лекции!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ако желаете, азъ мога да ви чета лекция за това, какво е изпълнителна и какво е административна власт, но не е тукъ мѣстото да правимъ това. Административна и изпълнителна власт е въ нѣкои случаи едно и също, затуй защото административната власт не е нищо друго, освенъ третата власт въ общината — изпълнителната власт. Лицето, обаче, което ще трѣбва да дава нарежданията въ общината, което ще представлява общината, което ще действа отъ името на общинския съветъ, отъ името на общинската власт — кметът — има административната власт въ ржцетъ си. Това сж елементарни работи. Нѣма защо да четемъ лекции по тяхъ.

Т. Кънчевъ (д. сг): Виждамъ, че не ги разбирате.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: А, Вие ги разбирате!

Председателстващ Н. Шоповъ: Има думата народният представител г. д-ръ Александъръ Франгя.

Д-ръ А. Франгя (з): Г. г. народни представители! Съ чл. 18 се даватъ права само на общинския кметъ. Погледнете алинея втора отъ този членъ и ще се убедите. Въз основа на тая втора алинея кметът може да разпорежда като абсолютенъ господаръ въ общината. Демократическиятъ принципъ тукъ абсолютно не е спазенъ, защото всички права сж въ ржцетъ на едно лице.

И затова азъ правя предложение — и ви моля, г. г. народни представители, да го приемете, моля и г. министра на вътрешнитъ работи да го приеме — алинея втора на чл. 18 да добие следната редакция: (Чете) „Кметът и помощниците му ръководятъ всички общински служби, предварително разпредѣлени отъ постоянното присѣствие, като всички отъ тяхъ отговарятъ за службата си лично. Кметът може да спре известно разпореждане на нѣкой отъ помощниците му въ неговата област, но е длъженъ да внесе веднага въпроса въ постоянното присѣствие“.

Г. г. народни представители! Искамъ да бѣда добре разбранъ: само по решение на постоянното присѣствие кметът издава заповѣди — абсолютни права да нѣма, да не разпорежда самъ. Алинея трета се изхвърля!

Т. Кънчевъ (д. сг): Кѣде отиде тогава административната власт на кмета?

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Ужъ се иска да се засили престижът и авторитетът на кмета и на неговата власт!

Председателстващ Н. Шоповъ: Има думата народният представител г. Асенъ Бояджиевъ.

А. Бояджиевъ (раб): Ето, това значи „китайски императоръ“!

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: Манджурски бе, китайски нѣма!

Н. Кемилевъ (д. сг): Пуейо!

А. Бояджиевъ (раб): Да бѣхте му дали всички права! Въ първата алинея на чл. 18 е казано: „както и за всички законни искания на правителството“. Ами правителството може да намѣри хиляди законни искания и кметът трѣбва да ги изпълни!

С. Мошановъ (д. сг): Ако не ги изпълни, ще го съдятъ.

А. Бояджиевъ (раб): И всичко това се характеризира съ думите: „настоящи китайски императоръ“. Ето защо ние смѣтаме, че въ чл. 18 първата, втората и третата алинеи трѣбва да се замѣнятъ съ думите: „Кметът и неговитъ помощници изпълняватъ само решенията на общинския съветъ“.

По въпроса пакъ за прословутитъ икономии. Казано е въ четвъртата алинея на чл. 18, че помощник-кметовете получаватъ възнаграждение равно на 3/4 отъ това на кмета. Ако е така, възнаграждението на помощник-кметовете пакъ ще бѣде едно порядъчно възнаграждение, защото всички знаете, че софийскиятъ кметъ получава 30.000 л., макаръ че бѣше и въ административния съветъ на мина „Перникъ“.

Ето защо ние правимъ предложение думите „помощник-кметовете“ да се заменятъ съ думите: „Заплатитъ на кмета и неговитъ помощници се опредѣлятъ отъ общинския съветъ и не могатъ да бѣдатъ по-големи отъ 6.000 л. месечно. Тѣ не получаватъ дневни за участие си въ съвета и въ комиситъ, нито друго, каквото и да било, възнаграждение, като представители и пр.“

Освенъ това, ние предлагаме да се прибави следната нова алинея къмъ чл. 18: (Чете) „Кметът и неговитъ помощници докладватъ предъ съвета всичко, каквото вършатъ по управлението на общината“.

Председателстващ Н. Шоповъ: Има думата народният представител г. Стефанъ Даскаловъ.

С. Даскаловъ (з): Г. г. народни представители! Азъ правя предложение чл. 18 да се повърне отново въ комиситъ, за да му се даде една по-правилна редакция въ смисълъ, отъ една страна, да не се нахвърля властта на кмета, да не стане той кукла, а, отъ друга страна, да не бѣде и съ такива големи права, каквито нѣкой искатъ да му дадатъ.

Затова, повтарямъ, нека чл. 18 се повърне наново въ комиситъ, за да се направятъ тамъ ония поправки, които сж необходими.

Председателстващ Н. Шоповъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитъ работи.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г-да! Трѣбва да кажа, че това, което се говори отъ страна на трудовата група, на Трудовия блокъ, за нѣкакви права, които се давали по настоящия законопроектъ на кмета, че тѣ били като тия на „китайския императоръ“, е една измислица. Софийската община, както всички общини, трѣбва да има кметъ. Това е въ основитъ на нашето общинско самоуправление. Съ комисии не се управлява една община, нито селска, нито градска, а още по-малко може да се управлява Столичната община. Ние трѣбва да имаме, следователно, единъ кметъ, който, ако е на висотата на положението, може да направи действително добри работи. Въ странство има кметове,

които по десетки години стоят като такива, избират се направо от гражданството и сж напълно несмъняеми както от властта, така и от общинските съветници.

На мене единъ денъ въ една комисия г. Рашко Маджаровъ ми посочи единъ нѣмски вестникъ, въ който четохме едно антрефиле, не помня за кой германски градъ, въ който отъ една и сѣща фамилия излизали кметовѣтъ въ продължение на три вѣка. Една и сѣща фамилия три вѣка подъ редъ е давала кметовѣтъ въ този градъ, който е въ цвѣтущо положение. Разбира се, това въ България би било нѣщо необикновено, невъзможно, но азъ го привеждамъ като единъ курйозъ, за да се види, какъ се благоустрояватъ и се нареждатъ градоветъ въ чуждитъ страни, особено въ една Германия, която преди великата война бѣше една цвѣтуща държава въ всѣко отношение.

Азъ съмъ съгласенъ, предложението на г. Франгя да го изпратимъ въ комисията. Тамъ ще го разгледаме, ще го използваме и ще дадемъ една нова редакция на чл. 18, или пъкъ ще попълнимъ тая редакция, за да се предотвратятъ всѣкакви неправилни тълкувания, а следъ това при третото четене на законопроекта ще гласуваме, ще се докладватъ и промѣнитъ въ чл. 18. Най-практично ще бѣде да се гласува сега чл. 18 съ задължение предложението на г. Франгя да отиде въ комисията, дето ще го разгледаме и ще бѣде направено съответното измѣнение въ чл. 18 при третото четене.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Съгласни ли сте, г. Франгя?

А. Франгя (з): Да.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. Бояджиевъ! Вие съгласни ли сте да си оттеглите предложението?

А. Бояджиевъ (раб): Не съмъ съгласенъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които г. г. народни представители сж съгласни съ предложението на г. Асенъ Бояджиевъ, така както се прочете отъ него, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Които г. г. народни представители приематъ чл. 18 така, както се докладва отъ г. докладчика, при условие, че при разглеждането на този членъ комисията ще има предъ видъ предложението на г. Франгя, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Чл. 19. Освенъ предвиденото въ чл. 64 отъ закона за градските общини, кметътъ върши още следното: 1) командирова общинските съветници и служители въ страната; заповѣдта за задгранична командировка подлежи на предварително одобрение отъ общинския съветъ; 2) взема мѣрки за своевременното събиране общинските приходи и следи за редовното и правилното имъ постѣпване; 3) следи отчетника да представи въ срокъ главния годишенъ отчетъ за упражнението на бюджета; 4) подпомогнатъ отъ постоянното присѣствие, бирника и контролѣра и секретаря, приготвя бюджетопроектитъ, като преди разглеждането имъ отъ общинския съветъ дава писменъ отчетъ за изпълнение решенията на съвета и постоянното присѣствие, а така сжщо и за другата дейность презъ изтеклата година; 5) назначава и уволнява всички общински служители, като се спазватъ постановленията на чл. 23, 105 и 106 отъ закона за градските общини, досежно назначението и уволнението на бирниците, контролѣритъ и тѣхнитъ помощници, както и началниците на техническите служби при общината; по отношение на санитарнитъ служители се спазватъ и наредбитъ на закона за народното здраве; 6) грижи се за запазване интереситъ и имотитъ на непълнолѣтнитъ сирачета, съгласно закона за настановителството, и 7) назначава и уволнява общинския комисаръ по прехраната и неговитъ помощници, по решение на постоянното присѣствие“.

А. Бояджиевъ (раб): Моля, искамъ думата.

Отъ мнозинството: (Възражения)

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Я седнете си на мѣстото!

Н. Кемилевъ (д. сг): Най-хубаво, тогава, гласувайте изцѣло.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля!

Г. Бояджиевъ има право да си направи предложението. Имате думата, г. Бояджиевъ!

А. Бояджиевъ (раб): Ето и тукъ, въ този членъ, се даватъ извъредно много права на кмета: той командирова, той назначава и уволнява чиновниците, той назначава комисаря по прехраната и неговитъ помощници, уволнява и т. н. и т. н.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Не е вѣрно.

А. Бояджиевъ (раб): Какъ да не е вѣрно?

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Това става въз основа предписанията на чл. 23, 105 и 106 отъ закона за градските общини, а сжщо и на нѣкои предписания на закона за народното здраве.

А. Бояджиевъ (раб): Добре, добре!

Що се касае особено до командировките, тамъ сж възможни най-голѣми злоупотрѣбления. Ето защо ние смѣтаме, че когато се налагатъ, тия командировки трѣбва да бѣдатъ решавани отъ общинския съветъ, и затуй предлагаме да се измѣни п. 1 отъ чл. 19 така: (Чете) „Командировките на общинските съветници и служители въ страната и въ странство се решаватъ отъ общинския съветъ по предложение на кмета, помощниците или съветниците“.

Следъ това, по-важенъ е въпросътъ за назначаването и уволняването на служащите въ общината. Досега тѣ сж били просто играчка въ рѣцетъ на кмета и на помощниците му, въобще на членоветъ на постоянното присѣствие. Никакъвъ стабилитетъ нѣма. Особено при промѣна на постоянното присѣствие и въобще при промѣна на състава на общинския съветъ, като съ метла се измита всичко живо и се назначаватъ нови служащи.

Ето защо ние смѣтаме, че трѣбва да се предвидятъ известни положения, които да гарантиратъ стабилитета на общинските служащи и работници, а сжщо — да се предвидятъ известни условия за гарантиране на тѣхното материално и трудово положение.

Заради туй ние предлагаме да се измѣни п. 5 отъ чл. 19 така: (Чете) „Прави предложение въ общинския съветъ за назначаване и уволняване на общински служащи“. — Значи кметътъ не ги назначава самъ, а прави предложение за това въ съвета. — Такива предложения могатъ да бѣдатъ направени и отъ всѣки общински съветникъ. Общински служащъ, който е работилъ най-малко шест месеца и не се е провинилъ, не може да бѣде уволненъ, освенъ за престѣпление, и то по решение на съвета. Минималната заплатата на общинските служащи е 3.000 л., а максималната — 6.000 л. месечно. Работниятъ день е 7 часа“.

Колкото се отнася до комисаритъ, ние искаме да се изхвърли цѣлиятъ п. 7, който се отнася за тѣхъ.

Н. Кемилевъ (д. сг): Но името да остане.

А. Бояджиевъ (раб): Въобще този пунктъ, дето се говори за комисаря по прехраната и неговитъ помощници, да се изхвърли.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Нека се отбележи това.

А. Бояджиевъ (раб): Да се изхвърли, защото комисарството по прехраната, така както е организирано въ София, не принася абсолютно никаква полза на софийските граждани. Напоследъкъ станаха разисквания по този въпросъ въ общинския съветъ и се изнесоха данни, отъ които се вижда, че това комисарство струва повече, отколкото е събрало глоби по контрола върху ценитъ на продуктитъ. И каква е файдата? Очевидно, търговцитъ иматъ смѣтка: толкова малки глоби имъ се налагатъ и толкова малко ревизии се правятъ, че тѣ ще предпочитатъ да плащатъ тия глоби и пакъ да продаватъ на цени, каквито намѣрятъ за добре. Вънъ отъ това, тамъ се охраняватъ често пѣти най-декласиранитъ типове, които не сж годни за никаква друга работа. Заради туй, понеже не върши никаква полезна работа, ние предлагаме да се изхвърли това комисарство.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които отъ г. г. народнитъ представители приематъ предложението на г. Бояджиевъ по чл. 19, така както той ги прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Които г. г. народни представители приематъ чл. 19, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Кметски намѣстници

Чл. 20. Въ Столичната община се учредяватъ четири кметски намѣстничества, въ границитѣ на III, IV, V и VI райони, указани въ чл. 4 на тоя законъ, начело на които стои по единъ кметски намѣстникъ“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля г. г. народнитѣ представители, които приематъ чл. 20, така както се прочете, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Чл. 21. Кметскитѣ намѣстници се избиратъ отъ общинския съветъ изъ срѣдата на общинскитѣ съветници и то въ едно отъ първитѣ заседания на общинския съветъ, станало следъ избирането на постоянното присѣствие.

При разтуренъ общински съветъ, кметскитѣ намѣстници се назначаватъ и уволняватъ отъ председателя на 7-членната комисия измежду избирателитѣ на столицата, които иматъ право на избираемостъ“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Теодоси Кънчевъ.

Т. Кънчевъ (д. сг): По-правилно би било, при разтуренъ общински съветъ, вмѣсто председателятъ на 7-членката да назначава кметскитѣ намѣстници, членоветѣ на 7-членката да решатъ кои да бѣдатъ кметскитѣ замѣстници, тъй както общинскиятъ съветъ решава — при съществуване на общински съветъ — кои да бѣдатъ назначени за кметски намѣстници, и понеже 7-членката замѣства общинския съветъ, цѣлата 7-членка трѣбва да реши кои да бѣдатъ кметскитѣ замѣстници. Дава се една голѣма власт на председателя на 7-членката да си назначава самъ той лично 4-тѣ кметски намѣстници.

Смѣтамъ, че това е логично, съ огледъ на цѣлата система на законопроекта. Щомъ по-горе се каза, че общинскиятъ съветъ посочва кои да бѣдатъ намѣстникитѣ и щомъ 7-членката замѣства общинския съветъ, въ такъвъ случай функциитѣ на общинския съветъ, ...

Нѣкой отъ сговориститѣ: На чеката.

Т. Кънчевъ (д. сг): ... на чеката, както ми се подсказва, ще трѣбва да се изпълняватъ отъ 7-членката. Инакъ, ако се приеме така, както е въ законопроекта, тогава вие, г-да, ще се намѣрите при положението, председателятъ на 7-членката да си назначава произволно които щѣ за замѣстници, безъ да могатъ другитѣ членове на 7-членката да протестиратъ, защото това ще бѣде едно законно упражнение на една дадена му отъ васъ власт. Господата, които сте въ лѣво отъ насъ, можете да помислите по този въпросъ, за да видите дали е съвмѣстима съ принципитѣ на демокрацията, за която много се говори тукъ, една подобна абсолютна властъ, дадена на единъ административно назначенъ председателъ на 7-членна комисия.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Изглежда, че г. Теодоси Кънчевъ, който едно време бѣше въ нашата Демократическа партия въ Търново, откато напустна Търново и дойде тукъ, се обърка и никакъ не може да разсъждава правилно.

С. Мошановъ (д. сг): Стига сте давали атестати на всѣго отъ насъ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Защото азъ виждамъ, че вие само съ интриги се занимавате; въ печата се занимавате съ интриги, въ Народното събрание пакъ се занимавате съ интриги и постоянно партизанствувате. Очевидно е, че партизанствувате. Вие, г. Кънчевъ, преди всичко, не знаете какво има въ законопроекта.

Т. Кънчевъ (д. сг): Вие искате съ властта да си създавате партия.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: И това е една лъжа. Вие всички — цѣлиятъ сговоръ — сте едно произведение на властта. И вие ще ми приказвате за партия!

Т. Кънчевъ (д. сг): (Къмъ земледѣлцитѣ) Нѣмате куража да вземете думата, да повдигнете единъ принципа — лень споръ!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие сте едно творение на властта, и то какво? Много порочно творение.

Г. г. народни представители! Тая интрига е толкова плоска, че нѣма защо да я опровергавамъ — тя е явна. Г. Кънчевъ забравя, че 7-членната комисия не замѣства никакъвъ общински съветъ — тя е едно временно явление. На второ мѣсто, той забравя, че, споредъ законопроекта, 7-членната комисия опредѣля службата и намѣстникитѣ. Правилникътъ, който се издава за службата на кметскитѣ намѣстничества, въ това временно положение, когато ще има 7-членна комисия, се изработва отъ 7-членната комисия.

Така че всички тия опасения, които иска да изтъкне тукъ г. Кънчевъ, очевидно сѣ една интрига. Ето защо моля ви да приемете чл. 21 така, както е.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които отъ г. г. народнитѣ представители приематъ чл. 21 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство.

П. Стайновъ (д. сг): Меншество.

Г. Василевъ (д. сг): Провѣрете!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които отъ г. г. народнитѣ представители приематъ чл. 21 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Чл. 22. Службата на кметскитѣ намѣстници и тѣхнитѣ права и задѣлжения се опредѣлятъ съ правилникъ, приетъ отъ общинския съветъ (или седмочленната комисия) и одобренъ отъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които отъ г. г. народнитѣ представители приематъ чл. 22 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Чл. 23. Кметскитѣ намѣстници получаватъ възнаграждение най-много въ размѣръ на 2/3 отъ това на пом. кметовѣтъ“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които отъ г. г. народнитѣ представители приематъ чл. 23 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Чл. 24. Постановленията на закона за градскитѣ общини, съ всичкитѣ му измѣнения и допълнения, важатъ и за Столичната община, доколкото не се отиѣняватъ съ настоящия законъ“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които отъ г. г. народнитѣ представители приематъ чл. 24 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Преходни наредби.

Чл. 25. Всички закони и наредби, които противоречатъ на настоящия законъ, се отиѣняватъ“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който приема чл. 25 така, както се докладва, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Чл. 26. Съ влизане въ сила на настоящия законъ функциитѣ на избрания по закона за Столичната община отъ 1929 г. общински съветъ преставатъ“.

Министърътъ на вътрешнитѣ работи и народното здраве назначава предвидената въ чл. 12 на тоя законъ 7-мочленна комисия.

Първите избори по този закон ще се произведат най-късно през м. септември 1932 г.

Председателстващ Н. Шопов: Има думата народният представител г. Стойчо Мошанов.

С. Мошанов (д. сг): Г. г. народни представители! Целият този законопроект, който е представен на наше обсъждане и приемане, съ своите 27 члена, е един параван на този чл. 26.

Аз си спомням речта на уважания наш другар, г. Даскалов, от национал-либералната група, който беше много по-искрен от г. министра, вносител на настоящия законопроект, и при разглеждането на законопроекта на първо четене ни каза: „Г. г. народни представители! Няма защо много да го усукваме; след като ние имаме това грамадно доверие на столичани на 21 юний, едно несъответствие е, една политическа нецелесъобразност е управлението на Столичната община да бъде в други ръце от тези, които днес държат управлението на държавата“. (Възражения от мнозинството) Това е ясно, това е категорично, това е една политика. Тя може да се изрази в един член единствен съ заглавие: „Закон за разтурване на Столичната община“. Обаче г. министърът на вътрешните работи, който в миналото, в 1921 г., когато се внесе тъй нареченият „Длъгневков“ закон за Столичната община, беше на тия места (Сочи лъвицата) един от най-горещите борци срещу начина, по който тогава се разтури Столичната община — тя тогава се разтури пак по такъв начин, съ такъв закон. Изглежда, че той е имал доста скрупули въ себе си, за да може да ви занимава съ един такъв член единствен, и заради това е турил чл. 26 на параван от едни разпореждания, които съ нищо съществено — това, вървам, всички вие, които от няколко дни четете тия членове, сте констатирали — не променият режима на Столичната община.

Нъкой от земледълците: Защо помните 1921 г., а не помните 1923 г.?

С. Мошанов (д. сг): Ще ви кажа.

А. Бояджиев (раб): Паметта му е едностранчива!

С. Мошанов (д. сг): Г. г. народни представители! Ние разбираме всъка реформа на едно обществено учреждение от голяма важност, каквато е Столичната община. Ние, докато управлявахме, направихме няколко промъни въ режима на Столичната община, но никога, никога съ закон ние не разтурихме Столичната община. (Възражения от мнозинството)

С. Кирчев (з): А винаги безъ законъ!

С. Таков (з): Но съ мечъ и бомби я разтурихте и убихте кмета.

С. Мошанов (д. сг): Върно з, че на 9 юний, когато през един превратъ се смъни управлението на държавата, смъни се по същия начинъ и управлението на Столичната община, ...

С. Таков (з): Чрезъ хайдушки превратъ и убихте кмета на София.

С. Мошанов (д. сг): ... но това не може да се вмънява въ вина на Демократическия сговоръ, ...

С. Таков (з): Тогава той не беше партия.

С. Мошанов (д. сг): ... който въ него моментъ още не беше поелъ управлението на държавата. По този въпросъ, за разтурянето на Столичната община съ акта на 9 юний, ние сме солидарни въ тъзи отговорности съ господата, едни от които въ този моментъ съ на банките на мнозинството, а други даже и на министерската маса. (Ръкоплъскания отъ сговористите)

П. Стайнов (д. сг): Това е върно.

С. Мошанов (д. сг): Така че този въпросъ го считамъ за ликвидиранъ.

Е. Шидерски (з): Къде е кметътъ? Защо го убихте? Не ви е срамъ! Престъпници!

С. Мошанов (д. сг): Но по-нататъшните измънения, които станаха въ закона за Столичната община, винаги ставаха въ навечерието на изтичането на законния срокъ и изборите се произвеждаха въ установения по закона срокъ. Защо сега се бърза да се иска веднага следъ влизането на настоящия законъ въ сила общината да се разтури? Безспорно, затова, за да може по-добре да върви управлението на Столичната община при новата организация, която ѝ се дава съ настоящия законъ.

Е. Шидерски (з): Всички престъпници, които убиваха на 9 юний, днесъ съ въ Столичната община.

С. Мошанов (д. сг): Но ако е така, г. г. народни представители, ако управлението днесъ счита, че днешната организация на Столичната община не дава едно рационално управление, и новият законъ тръбва част по-скоро да влѣзе въ сила, за да се даде единъ нов съставъ на общинския съветъ, съ правата, които се предвиждатъ при новата организация и пр., защо тогава се дава 7-месеченъ срокъ за произвеждането на изборите? Ами че до произвеждането на изборите за Столичната община по досегашния законъ ни остава само една година. Като отнемемъ правата на общинския съветъ и ги прехвърляме на една седмочленна комисия въ продължение на 7 месеца, значи, само за едно управление отъ 5 месеца вие поемате отговорността за създаването на единъ опасенъ прецедентъ и връщането на едно минало, срещу което г. Гиргиновъ най-много се е борилъ — за разтурянето на самоуправителните тѣла чрезъ специални закони.

Г. г. народни представители! Никакви мотиви отъ общественъ интересъ не могатъ да изискатъ, щото въ продължение на 7 месеца столицата на България да бъде управлявана отъ хора, назначени по административенъ редъ. Какъ се е гледало на този въпросъ въ миналото отъ тези, които въ този моментъ стоятъ тамъ (Сочи мнозинството), съ изключение на господата отъ земеделската парламентарна група, които, тръбва да признаемъ, съ логични на себе си? Въ 1921 г. земеделците прокараха единъ тождественъ законъ, но тогава ние всички отъ така наречения Конституционенъ блокъ, заедно съ национал-либералите, водихме борба, въ която даже искаме да ангажираме и авторитета на държавния глава. Отъ борбата срещу начина, по който навремето се разтури Столичната община, чрезъ специаленъ законъ, почна голъмата епохална борба на Конституционния блокъ. Сега всичко това се забравя и всички тѣзи борци навремето срещу този начинъ на процедиране днесъ съ същите методи и начини посѣгатъ върху автономността на Столичната община.

Т. Кънчев (д. сг): Тѣ се отричатъ отъ миналото си.

С. Мошанов (д. сг): Тогава къмъ чл. 12 отъ закона на Длъгневковъ имаше една забележка, която даваше право, изборите да се произведатъ следъ 9 месеца. Днесъ се прави една концесия — следъ 7 месеца. Тогава днешниятъ министъръ на желѣзниците г. Стоянъ Костурковъ, като представител на Радикалната партия, е произнесълъ следните думи: (Чете) „Оставяйки 9 месеца София безъ контрола на общинския съветъ, ще имате пълна тъмнина, пълна свобода на сѣлки, за разхищение, за гешефти, за покупо-продажби, за служби и за всичко, което разваленото въображение на българския партизанинъ е способно да измисли и създаде“.

Тогава по същия поводъ е взелъ думата и днешниятъ министъръ на вътрешните работи, г. Александъръ Гиргиновъ, и е далъ чѣла една блѣстяща аргументация, отъ която ние, младите тогава, отъ тия места тамъ (Сочи журналистическата ложа) се възхищавахме, както и отъ неговия борчески темпераментъ и ораторска дарба. Още оттогава помня тази негова речъ, потърсихъ я и ще ви прочета края. Ето какъ свършва г. Гиргиновъ, обръщайки се къмъ земеделското мнозинство: (Чете) „Вашето управление върви катастрофално все надолу къмъ погазване на всички народни свободи“. Това сте казали тогава вие, г. Гиргиновъ. Нямаме ли ние същите основания ...

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Кажете въ 1924 г., преди м. май, какво съмъ казалъ азъ на г. Русевъ за вашия законъ, за закона на Демократическия сговоръ.

Нъкой отъ земледълците: Няма смѣтка да го каже.

Министъръ д-ръ А. Гиргиневъ: Кажете какво съмъ казалъ азъ тогава, когато 10 месеца вие откраднахте и

бюджета, и изборното право на всички общински и окръжни съвети в цяла България. (Ръкоплъскания от мнозинството) Това кажете.

С. Мошановъ (д. сг): Какво сте говорили в 1924 г., Вие ще го кажете. Азъ говоря по единъ конкретенъ случай, какво сте говорили Вие, когато управлението на Земледѣлския съюзъ съ специаленъ законъ даваше право, 9 месеца да се управлява Столичната община отъ една 7-членна комисия. Тогава Вие сте казали, че това е единъ начинъ на погазване всички народни свободи и сте продължили по-нататък: (Чете) „Държавата ще трѣбва да нагласява своитѣ институти не съ огледъ интереситѣ на разни бюфетчици, на разни дружби и на не зная какви партийни интереси, а ще трѣбва да ги нагласява съгласно установенитѣ положения въ нашата конституция и преди всичко да зачита общественитѣ ценности и народната воля“.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ ще ви кажа кжде е народната воля.

С. Мошановъ (д. сг): Азъ извиквамъ: „Народната воля!“, и ето, правя предложение, чашъ по-скоро да чуемъ народната воля въ София, а именно да се върнемъ къмъ общото правило на закона за градскитѣ общини — единъ месецъ следъ разтурянето на единъ общински съветъ да се произведатъ новитѣ избори. Азъ предлагамъ чл. 26, ал. 3, да добие следната редакция: „Първитѣ избори по тоя законъ ще се произведатъ единъ месецъ следъ влизането му въ сила“. Искате да се прояви народната воля — ето я. Дайте въ законопроекта онзи срокъ, който е за всички общини — и за най-малката и отдалечена колиба, и за другитѣ градове. Недейте третира столичното население по-долу отъ населението на който и да е другъ населенъ пунктъ въ цяла България.

С. Даскаловъ (з): Вижте какъ се говори въ опозиция и на власт!

С. Мошановъ (д. сг): На г. министъръ Гиргиновъ ще кажете, какво се говори въ опозиция и какво се върши на власт.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Свършете, г. Мошановъ!

С. Мошановъ (д. сг): Свършвамъ. — И така, г. г. народни представители, азъ мисля, че другитѣ членове на тоя законопроектъ могатъ да се приематъ и за добри, и за лоши, но съ нищо не може да се мотивира положението, 7 месеца Столичната община да бжде оставена безъ общински съветъ, избранъ чрезъ волята на народа. И ние искаме народната воля да се прояви чашъ по-скоро, и затова ви казваме: „Дайте избори следъ единъ месецъ“. (Ръкоплъскания отъ сговориститѣ. Възражения отъ мнозинството)

Е. Шидерски (з): Следъ като разтурихте общината, убихте кмета!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: (Къмъ С. Мошановъ) Азъ ще Ви кажа какво поддържамъ днесъ.

С. Даскаловъ (з): (Къмъ С. Мошановъ) Защо не възравахте на Русевия законъ? Тогава търпѣхте.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Кирко Кирковъ.

К. Кирковъ (д): Г. г. народни представители! Нѣмаше да вземамъ думата, ако г. Стойчо Мошановъ въ своята атака не бѣше поискалъ да обвини въ противоречие хората, които стоятъ отъ другата страна (Сочи мнозинството). Това ми дава основание да припомня на г. Стойчо Мошановъ онова, което той е писалъ и подписалъ въ в. „Прѣпорецъ“ . . .

С. Мошановъ (д. сг): Г. Гиргиновъ го чете.

К. Кирковъ (д): . . . въ навечерието на последнитѣ общински избори въ София.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Съгласно народната воля.

С. Мошановъ (д. сг): Да, да.

К. Кирковъ (д): Г. Стойчо Мошановъ, трибунъ на общинското самоуправление у насъ, . . .

Министъръ Д. Гичевъ: Ама сега! . . .

Т. Кънчевъ (д. сг): Това е агитация!

С. Мошановъ (д. сг): Азъ ще взема думата за лично обяснение, г. Кирковъ.

К. Кирковъ (д): . . . съ своя собственъ подписъ въ в. „Прѣпорецъ“ пише статия за дълга на софиянци. Мислите, че той ще припомни на софиянци тѣхния дългъ, като граждани на столицата на България, да дадатъ примѣръ на свободно проявление на народната воля, на свободно проявление на разбиранията за общественъ дългъ и въ изборитѣ да излѣзатъ и да посочатъ като свои избраници най-способнитѣ, най-първитѣ хора? Лъжете се. Не този дългъ сочи г. Стойчо Мошановъ на софиянци тогава. Той имъ посочва нѣщо друго. Въ този моментъ нѣмамъ броя на „Прѣпорецъ“, но г. Стойчо Мошановъ нѣма да опровергае това, което ще кажа. Той казва на софиянци следното: вие софиянци, сега, когато ще избирате свои общински съветници, помнете едно, че Сговорътъ е направилъ за васъ това, това и това; . . .

Т. Кънчевъ (д. сг): Разбира се.

К. Кирковъ (д) . . . че вие не можете да не знаете какъ вървятъ у насъ работитѣ и, че ако едно общинско управление иска да прожара известни мѣроприятия, то трѣбва непременно да погледне нагоре, да види, кой стои надъ него и да се справи съ желанията и тежненията на тѣзи, които сѣ надъ него. (Всѣлостъ всрѣдъ мнозинството) И ето какви предупреждения отправя г. Стойчо Мошановъ къмъ столичани: ако вие, г-да, искате, щото вашето общинско управление да се превърне въ едно бюро само за регистриране актове за раждане и смъртъ; ако вие искате да осждите на бездействие вашитѣ избраници — изберете тогава опозиционери; ако ли искате, щото работитѣ въ София да вървятъ, тогава трѣбва да изберете правителствени.

Оставямъ на васъ, г. г. народни представители, да сѣдите, дали това е изпълнение на единъ общественъ дългъ, дали това сѣ думи на единъ парламентаренъ и общественъ деецъ, който е винаги отдаденъ на своитѣ идеи или пъкъ това сѣ идеи на единъ общественникъ, който говори така, както му уйдисва, споредъ времената. (Ръкоплъскания отъ мнозинството)

С. Мошановъ (д. сг): Г. председателю! Искамъ думата за лично обяснение.

Н. Кемилевъ (д. сг): Г. Кирковъ! Кажете, Вие какъ разбирате и какво трѣбва да се направи.

С. Мошановъ (д. сг): Г. председателю! Правилникътъ дава право за лично обяснение всѣки пътъ, когато нѣкой се занимава цѣлъ четвъртъ чашъ гукъ съ личността на единъ човѣкъ

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Предупреждавамъ Ви, че нѣмате основание да искате думата.

С. Мошановъ (д. сг): Той ¼ чашъ се занимава съ моята личностъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: А Вие съ мене.

С. Мошановъ (д. сг): Вие, г. министре, имате винаги право на лично обяснение. Много съжалявамъ, че Вие мълчите, а г. Кирковъ говори.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Чакайте, приготвилъ съмъ се — азъ имамъ това качество да чакамъ; азъ не бързамъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Г. г. народни представители! Най-после на г. Стойчо Мошановъ падна сърдце на мѣсто; падна му се случай да си излѣе всичкия зехиръ, всичката злоба къмъ тия, които сѣ внесли и които гласуватъ законопроекта. И въ това свое озлобление той цитира недобросъвестно и заблуждава. Никжде въ законопроекта не е казано, че Софийската община ще стои 7, 9 или 19 месеца само съ седмочленна комисия, а е казано,

че най-късно през септември ще станат избори. (Въз-
ражения от сговористите)

Н. Кемилев (д. сг): Ще продължите срока до септем-
ври. (Глъчка)

Докладчик А. Кантарджиев (д): Въ законопроекта е
казано, г. Стойчо Мошанов — и, ако искате да бъдете
добросъвестен, трябва да цитирате точно — . . .

Т. Кънчев (д. сг): Жалки пандури на демокрацията
сте вие с тия приказки!

Докладчик А. Кантарджиев (д): Отъ тебе по-жалък
пандурин няма — разбираш ли! Азъ знамъ отъ къде
черпишъ твоята злоба, но не мога да ти помогна.

Въ законопроекта е казано, че изборите ще станатъ
най-късно презъ месецъ септември 1932 г. Тия избори
могатъ да станатъ и по-рано, обаче не могатъ да станатъ
по-късно. Азъ не желая да се позовавамъ на тѣхните
аргументи, но въпреки това ще кажа: тѣ колко месеци
държаха общината следъ 9 юний безъ избори? Тѣзи сж-
щитѣ, които сега плачатъ за народни правдини, 9 месеци
държаха Софийската община безъ избори!

Министър д-ръ А. Гиргинов: Не 9, а 10 и половина
месеци.

Докладчик А. Кантарджиев (д): Или 10 и половина
месеци, както сега ме коригира г. министърътъ. Е, какво
направихте вие, г. Стойчо Мошановъ, тогава, за да се
произведатъ изборите? Къде бѣха тогава Вашитѣ аргу-
менти, къде бѣше тогава този принципъ, който защита-
вате сега?

х. Г. х. Петков (д. сг): Това не е логика.

С. Мошанов (д. сг): Азъ не бѣхъ министъръ тогава,
а днесъ г. Гиргиновъ е министъръ — тамъ е разликата.

Министър д-ръ А. Гиргинов: Азъ днесъ съмъ мини-
стъръ и съ съзнание внасямъ нѣщо, а вие бѣхте поемни
лица на хора, които тогава именно действаха противъ
демокрацията.

С. Мошанов (д. сг): Азъ бѣхъ депутатъ. Ако тѣзи
(Сочи земледѣлците) сега сж поемни лица, и азъ тогава
съмъ билъ поемно лице.

Министър д-ръ А. Гиргинов: Вие бѣхте поемно лице
противъ демокрацията.

Докладчик А. Кантарджиев (д): Азъ съмъ длъженъ
да констатирамъ недобросъвестностъ въ онова, което
г. Мошановъ приказва.

С. Мошанов (д. сг): Г. председателю! Тукъ се говори
за недобросъвестностъ и въ такъвъ случай се дава ду-
мата за лично обяснение. А вие не му правите и бележка.

Докладчик А. Кантарджиев (д): Другата теза на
г. Мошановъ, че законопроектътъ ималъ единствената
цель да разтури Софийската община, сжщо така е една
теза, която, отъ гледището на добросъвестна логика и
отъ гледището на законопроекта, не издържа критика.
Г. Стойчо Мошановъ и неговитѣ приятели, които само
апострофиратъ и саботиратъ работата, могатъ ли сериозно
да поддържатъ, че организацията, която сега се дава на
Софийската община по отношение на съветъ, на постоянно
присъствие и на кметъ, е една и сжща съ оная, която
общината имаше по законитѣ отъ 1926 г. и 1929 г.

П. Стайнов (д. сг): Да, абсолютно сжщата.

Докладчик А. Кантарджиев (д): Не остава нищо
друго въ такъвъ случай, г. Петко Стайновъ, който искате
да минавате за сериозенъ човѣкъ, освенъ да дадете
своитѣ аргументи за това.

П. Стайнов (д. сг): Дадохъ ги.

Докладчик А. Кантарджиев (д): Фактътъ, че вие,
както и Вашитѣ приятели, г. Кънчевъ и г. Каназирски, пра-
вихте редица предложения да се измѣнятъ известни по-
становления на законопроекта, показва, че вие чувствувате,
какво организацията на общината по сегашния законъ не е
една и сжща съ организацията, която ѝ се дава съ на-
стоящия законопроектъ.

Но, г. г. народни представители, азъ бихъ могълъ да
се съглася, да направя една концесия на г. Стойчо Моша-
новъ и да призная, че този законопроектъ има единствен-
ната цель да разтури общината, но азъ бихъ поелъ тази
отговорностъ следъ като ви кажа само нѣколко факти. Бж-
дете, г. г. народни представители, спокойни да чуете само
нѣколко факти отъ сговорянското управление на Софий-
ската община. (Чете) „Отъ 1926 г. до 31 декември 1931 г.
сж били отпущнати съ авансови платежни заповѣди около
10 милиона лева, за които не сж представени разходооправ-
дателни документи“.

П. Стайнов (д. сг): Дайте ги подъ сждъ.

Т. Кънчев (д. сг): Нали имаше анкета?

х. Г. х. Петков (д. сг): Разтурете общината по сждобенъ
редъ.

Ц. Пупешков (д. сг): Нали има сждбна властъ за
това?

Г. Василев (д. сг): Нали има финансова ревизия?

Докладчик А. Кантарджиев (д): Спокойствие, г-да!
Когато вие поставяте спороветѣ на политическа база и
когато ни обвинявате въ едно престѣпление по отноше-
ние самоуправлението на общината, позволете ни да ви ка-
жемъ, че това не е престѣпление, а е единъ законопро-
ектъ, съ който искаме да дадемъ на Софийската община
възможностъ да се отърве отъ такива грижливи управ-
ници като васъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

(Чете) „Предвидени сж кредити за надничари за нуж-
дитѣ на едни отдѣления, а сж изразходвани отъ други от-
дѣления. Така напр., предвидени сж кредити за техническа
работа при кадастралното отдѣление за стотици хиляди
левоуе, а пъкъ сж изразходвани безъ нужда при водопро-
водното отдѣление, пѣтно-паважното и други. Отъ напра-
венитѣ разследвания се установи, че сж изпращани над-
ничари при разни служби, безъ да сж искали последнитѣ
такива, и безъ да сж се нуждаели отъ тѣхъ, поради което
сж се чудѣли каква работа да имъ дадатъ. Повечето отъ
тия надничари сж използвани въ свършено непроизвод-
ителна и безцелна работа.“

Задържани сж били общински суми отъ разни лица съ
години наредъ. Така напр., въ държавната контрола сж
били задържани 3 години 50.000 л., получени отъ продаж-
бата на лични карти; 30.000 л. отъ събрани такси отъ коли
и други превозни сръдства сж били задържани въ продѣл-
жение на 3 години; разни отчетници (финансови пристави,
инкасатори и др.) сж задържали въ себе си десетки хиляди
левоуе отъ събранитѣ общински доходи, като никой не
имъ е търсилъ смѣтка за тия суми.

Поради слабия контролъ отъ страна на контролнитѣ ор-
гани и районнитѣ кметове, въ продължение на 7—8 години
сж извършвани систематически злоупотрѣбления, дости-
гащи до грамадни размѣри. Така напр., само въ второ
районно кметство сж злоупотрѣбени надъ 1.200.000 л.

С. Мошанов (д. сг): На прокурора!

Докладчик А. Кантарджиев (д): На прокурора ще
иде, а вие ще отидете на общественъ сждъ. (Ржкоплѣска-
ния отъ мнозинството)

С. Мошанов (д. сг): Това искаме по-скоро, следъ единъ
месецъ дайте обществения сждъ на София, а не следъ
7 месеци.

Докладчик А. Кантарджиев (д): По-нататъкъ, г. г. на-
родни представители, установява се, че до день днешенъ
Софийската община няма инвентаръ. Г. Мошановъ! Вие се
смѣте.

С. Мошанов (д. сг): Не ме интересува това. Мене ме
интересува чл. 26, защото него разглеждаме. Не сме сждъ
да сждимъ.

Докладчик А. Кантарджиев (д): При назначаването на
персонала не се е държала смѣтка за служебенъ, образо-
вателенъ и др. цензъ. Не си ли нашъ, ти си противъ Бъл-
гария.

Събрани сж около 500.000 л. общински доходи презъ
1929 г. Отъ тази сума сж изплатени, безъ да е имало пред-
виденъ кредитъ въ бюджета, около 185.000 л. на надничари

С. Мошанов (д. сг): На прокурора!

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): И т. н. и т. н. — мога да нареждамъ докато мръкне.

Даже тая концесия да ви направимъ, ние ще излѣземъ съ открито чело предъ обществения сѣдъ на България и ще му кажемъ, че сме разтурили Софийската община — ако това на васъ ви прави удоволствие — защото е била котило на хора, които не сѣ давали пукната пара за интереситъ на софийскитѣ граждани.

С. Мошановъ (д. сг): Дайте по-скоро софиянци да бждатъ сѣдинитѣ, а не следъ 7 месеци.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): И софиянци ще бждатъ сѣдини, както и българскиятъ народъ бѣше на 21 юний сѣдиня. (Възражения отъ сговориститѣ)

Н. Кемилевъ (д. сг): Нѣма тая яма вече.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звѣни)

Д-ръ А. Франгя (з): Държавенъ сѣдъ ще има сега за васъ.

Ц. Пупешковъ (д. сг): И вие ли сте за народенъ сѣдъ съ тия засѣдки? (Сочи работницитѣ)

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Г. Пупешковъ! Ти поне не се обаждай, който си свикналъ на чуждъ грѣбъ да те носятъ отъ околия на околия.

Ц. Пупешковъ (д. сг): Недей сочи прѣстъ, защото ти трѣбва да дадешъ автентично тълкувание на закона и затова трѣбва да бждешъ по-спокоенъ.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Спокойно се приказва и разсѣждава, когаго имашъ насреща си логика, аргументи и доводи на серисъни хора, но когаго имашъ насреща си единъ тѣпенъозлукъ, едно безсрамие, ще позволишъ на единъ 40-годишенъ човѣкъ да се поразпали, особено когаго този човѣкъ чувствува, че се бори за изчистване на софийскитѣ авгиеви обори отъ нечистотитѣ, които наслагахте вътре въ продължение на 8 години.

С. Мошановъ (д. сг): (Къмъ мнозинството) Защо не му рѣкоплѣскахте?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Жеко Маджаровъ.

Ж. Маджаровъ (з): Г. г. народни представители! Разправятъ, че когаго крокодилътъ ядѣтъ своитѣ жертви, плачѣтъ. И тукъ имаме такъвъ случай: крокодилътъ, следъ като изяде своята жертва, плаче за нея. Въ 1923 г., следъ тъмната 9-юнска нощъ, на сутринята, не редовни полицаи, . . .

Н. Кемилевъ (д. сг): Въ една тъмна нощъ изгрѣ блѣската зора на 9 юний.

Ж. Маджаровъ (з): . . . не редовни представители на властѣта, а разбойници, взели държавни пушки, влѣзоха въ общината и изловили всички общински съветници и кмета.

Н. Кемилевъ (д. сг): Питай кжде бѣше тогава докладчикътъ Антонъ Кантарджиевъ.

Ж. Маджаровъ (з): Бѣше арестуванъ кметътъ на София, най-дейниятъ, най-кадрниятъ и забележителниятъ отъ кметоветѣ на София, Крумъ Поповъ. Той бѣше закаранъ въ V участъкъ, следъ това измѣкнатъ отъ килиитѣ на V участъкъ и убитъ. Убитъ не затова, че бѣше нужна нѣкому неговата смъртъ, а само затова, защото 9-юнската тъмна властъ знаеше, че не може чрезъ една провѣрка на народната воля да се добере до общинската властъ. Тя трѣбваше да убие кмета на София, за да може да назначи новъ кметъ. Вие (Къмъ сговориститѣ) убихте не само Крумъ Поповъ, вие убихте помощникъ-кмета на София Продановъ. Вие го убихте следъ като излѣзе изъ заднитѣ врата на двореца, следъ като се бѣше оплакалъ и донесълъ тамъ за вашитѣ престѣпления. Вие убихте Паунъ Грозановъ — тоже помощникъ-кметъ на София; вие убихте Георги Цаневъ, тогавашенъ общински съветникъ; Вие убихте и Евтимъ Христовъ — тоже съветникъ по това време. Е, г-да, когаго вие днесъ проливате кървави крокодилски сълзи за това, че щѣла да се разтури управата на София, която взехте съ престѣпление, когаго проливате

крокодилски сълзи за самоуправлението на общината, пиятамъ ви: не извършихте ли едно небивало престѣпление, като не чрезъ законъ, както предвижда конституцията, не по легаленъ пѣтъ, както предвиждатъ законитѣ на страната, а чрезъ пушкитѣ, които ограбихте отъ складоветѣ на държавата, влѣзохте и взехте общината? Вие взехте общината не чрезъ представители на властѣта, а като разбойници и бандити. Въмѣсто да разтурите тогавашния общински съветъ съ законъ, вмѣсто да направите ревизия на тия, които управляваха, да ги сѣдите и отстраните, ако има защо — вие ги избихте, защото не можехте да гледате тѣхнитѣ честни очи и тѣхнитѣ честни дѣла. (Рѣкоплѣскахъ ния отъ земледѣлцитѣ)

Н. Кемилевъ (д. сг): Не позволявамъ на единъ бандитъ да нарича другитѣ бандити. Ако е за бандитизмъ, г. Маджаровъ е по-голѣмъ бандитъ.

Ж. Маджаровъ (з): Азъ не съмъ убилъ никого, не съмъ ограбилъ никого. Вие сте бандитъ, защото регистрирахте презъ вашето управление убийствата на много хора. Вие сте предъ мене подсѣдимъ.

Н. Кемилевъ (д. сг): За да извадимъ отъ затворитѣ тия, които днесъ сѣ ваши шефове. Защото тѣ бѣха недостойни да взематъ отъ вашитѣ рѣце управлението, затова дойде 9 юний.

Единъ отъ земледѣлцитѣ: Вие убихте и русенския кметъ Александъръ х. Петровъ.

Н. Кемилевъ (д. сг): Най-напредъ азъ не мога да дигна рѣка срещу единъ вулгаренъ престѣпникъ. Ако би трѣбвало да убия и баща си, когаго защищавамъ отечеството, ще го убия.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Силно звѣни)

Н. Кемилевъ (д. сг): Агентитѣ отъ Дирекцията на полицията знаятъ повече. Върху менъ нѣма нито една капка крѣвъ — това го знаете всички.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Това е нетърпимо. Вие предизвиквате.

С. Мошановъ (д. сг): Г. министре! Следъ 9 юний Вие първи продумахте за разтурянето на общинския съветъ.

Ж. Маджаровъ (з): (Къмъ Н. Кемилевъ) Колкото и да крещите, вие сте подсѣдими предъ общественото мнение.

Н. Кемилевъ (д. сг): Не съмъ подсѣдимъ. Отъ амнистия не съмъ се ползувалъ, амнистия не ми е трѣбвала. Не съмъ бандитъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звѣни) Г. Кемилевъ! Предупреждавамъ Ви . . .

Н. Кемилевъ (д. сг): Г. председателю! Обуздайте ги. (Сочи земледѣлцитѣ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Вие се обуздайте. Моля, тишина, г-да!

С. Мошановъ (д. сг): Да не заговоримъ за доктора.

Ж. Маджаровъ (з): За какъвъ докторъ? Вие бѣхте доктора, когаго ме пресрещнахте, като ме водѣше единъ офицеръ. Вие бѣхте докторъ-хирургъ, който рѣжеше главитѣ на хората.

П. Стайновъ (д. сг): Д-ръ Вацовъ.

Ж. Маджаровъ (з): Станете и обяснете какъвъ д-ръ Вацовъ.

Н. Кемилевъ (д. сг): Азъ бихъ желалъ да се обяснимъ по-открито.

Ж. Маджаровъ (з): Ние приемаме обяснения, обаче вие не смѣете да ни гледате въ очитѣ. Вие сте престѣпници.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звѣни) Моля, тишина, г-да.

Ж. Маджаровъ (з): Г. г. народни представители! Следъ тия кървави вакханалии върху общинскитѣ съветници, на-

стъпи друго време от 10—11 месеци, през което Сговорът управлява, не по този начин, както предвижда законът, но по един престъпен начин. При управлението през тия 10 месеци се регистрираха редица злумлущи. И сега, за да платете, вие тръбва да бъдете чисти, както Христос е казал: „Който е най-чист от вас, нека той хвърли камък“. Сега вие ще седите като подложници и ще мъчите. Вие сега платете с крокодилски съзвиз за самоуправлението в България, а вие го отрикохте на 9 юний, вие го отрикохте и сега. В продължение на 8 години вие не признавахте самоуправлението, като чрез Вашата полиция вършехте издевателства върху българските избиратели. Недейте смѣта, че София при новия закон ще може да преживѣе тия събития, които преживѣе при вас. Настъпила е нова ера . . .

Отъ сговориститѣ: А-а-а!

Ж. Маджаровъ (з) . . . ново управление, което държи смѣтка за своята чест и което прави равностѣпка на това, което е било и което ще последва отъ самоуправлението.

С. Мошановъ (д. сг): В. „Време“ днесъ пише: „Нови времена дойдоха и нови човѣци трѣбватъ“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Маджаровъ, изтече Ви времето.

Ж. Маджаровъ (з): Азъ нѣмаме да вземемъ думата, ако нѣмаме тази нахалност отъ г. Стойчо Мошановъ, да пролѣзъ доста крокодилски съзвиз за Столичната община. Азъ съмъ за чл. 26 отъ законопроекта така, както е.

С. Мошановъ (д. сг): Г. председателю! Чувате ли какво приказватъ — недоброевѣстност и нахалност. Жалко, че не чувате.

Х. Статевъ (нац. л. о): Само че Жеко Маджаровъ в комисията друго разправяше . . .

Ж. Маджаровъ (з): То е другъ въпросъ. Азъ отговарямъ на Стойчо Мошановъ за крокодилските съзвиз.

Х. Статевъ (нац. л. о): . . . готви се една попара, която тѣ (Сочи демократитѣ) ще глътатъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. Григоръ Василевъ.

Г. Василевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Нѣма да се спирамъ на спора за 9 юний. Преценявайте го днесъ както щете, историята ще го оцени. Искамъ само да ви напомня — понеже се говорѣе за управлението на Сговора, когато назначилъ седмочленката да управлява Софийската община — да ви припомня факта, че председател на тази комисия бѣше социалдемократъ, г. Площакъвъ, и самата комисия се състоеше отъ разнообразни партийни елементи.

Министъръ Д. Гичевъ: И сега ще бѣде отъ разнообразни партийни елементи.

Г. Василевъ (д. сг): Това едно. Второ, трѣбва да ви припомня, че финансовата ревизия, която бѣше натоварена да подготви разтурянето на Столичния общински съветъ, не можа да даде исканитѣ резултати; и азъ съмъ доволенъ, че министерството не е успѣло да разтури Столичната община, което говори въ полза на Столичния общински съветъ.

Да допустнемъ, да приемемъ, че има една, две, петъ, сто грѣшки или злоупотрѣбления. Ние ви заявяваме, че сме съгласни, тѣзи, които сѣ извършили злоупотрѣбления, да понесатъ най-строгата законна отговорностъ.

С. Такъвъ (з): Законътъ и безъ туй ще ги накаже.

Г. Василевъ (д. сг): Желая, обаче, да ви отбележа, да запомните, само да влѣзѣе въ стенографскитѣ дневници вашата отговорностъ. Коя е тя? Тѣзи хора, които днесъ управляватъ София, криво или право, сѣ посочени отъ столичното гаржданство, избрани отъ него. (Възражения отъ мнозинството) Вие сега за седемъ месеца давате общината, съ единъ редовенъ бюджетъ за 1932/1933 г. крѣгло 400 милиона лева и извънреденъ бюджетъ около 100 милиона лева — всичко 500 милиона лева, давате 500 милиона лева въ рѣшетъ на една административна комисия. Ще ноемете една морална отговорностъ. И ако подирѣ една година ние

ви говоримъ съ другъ езикъ за дѣлата, които ще направите, вие ще бъдете отговорни. (Глъчка)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Азъ трѣбва да дамъ нѣкои обяснения по повдигнатитѣ въпроси въ връзка съ члена, който предстои да бѣде гласуванъ отъ Народното събрание. Трѣбва да кажа, че не е истина, какво днешниятъ законопроектъ преследва единствената цел да разтури общината на гр. София. Една отъ главнитѣ цели на законопроекта, но не единствената, е да се даде на София по-скоро едно по-целесъобразно и по-народно управление. Това е нашата задача. Ако е въпросъ, какъвъ е нашиятъ законопроектъ въ сравнение съ този, който замѣняваме, трѣбва да кажа, че последниятъ — този, който е сега въ сила — може въ всѣко отношение да го критикувате, защото той е излѣзълъ отъ една канцелария, където е имало доста забъркани глави, той е единъ безсистеменъ законъ, който само свидетелствува отъ каква канцелария е излѣзълъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Излѣзълъ е отъ Народното събрание, въ което и Вие сте били членъ, а не отъ канцелария.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Изглежда, че вашето болшинство, което въ 1929 г. не слушаше никакъвъ гласъ на опозицията, толкова е могло — да даде единъ такъвъ безсистеменъ законъ, който, както знаете, има голѣми автори, както се похвали г. Теодоси Кънчевъ! Въроятно, и г. професоръ Петко Стайновъ е участвувалъ въ редактирането му!

С. Мошановъ (д. сг): Менъ забравихте!

А. Капитановъ (з): Вие не сте професоръ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: По форма и по съдържание днешниятъ законопроектъ е по-съвършенъ и той действително дава на Софийската градска община по-добра организация. Самиятъ фактъ, че вчера и днесъ никой отъ опозицията тукъ не можа да даде никакъвъ аргументъ за една съществена поправка въ законопроекта, така както е приетъ отъ комисията, показва, че организацията, която се дава на Софийската община, е неатакуема. Господата отъ лѣвицата тукъ атакуватъ законопроекта само по чисто партийно-котерийни съображения. Всичкитѣ имъ възражения и атаки срещу законопроекта бѣха чисто партизански.

П. Стайновъ (д. сг): Понеже нѣма принципиални.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ако приемемъ, че до 1 мартъ Софийската община ще бѣде разтурена, ако до-тогава законътъ бѣде публикуванъ въ „Държавенъ вестникъ“, което не зная дали ще стане, до последния срокъ за произвеждане на изборитѣ — м. септемврий — имаме време отъ седемъ месеца. Господата отъ лѣвицата казватъ, че това е много голѣмъ, чудовищенъ срокъ, въ течение на който щѣли да бѣдатъ изложени на голѣма опасностъ общинскитѣ интереси. Защо? Г. Стойчо Мошановъ предлага срокътъ да бѣде единъ месецъ. Добре, г-да, но азъ ви увѣрявамъ, че новата управа на Софийската община не може за единъ месецъ да изчисти само боклуцитѣ по софийскитѣ улици. (Рѣжоплъскания отъ мнозинството) Толкова много сѣ боклуцитѣ по софийскитѣ улици, че само за тая работа нѣма да стигне единъ месецъ! Азъ не казвамъ, че ще бѣдатъ седемъ месеца, може да не бѣдатъ; може да бѣдатъ петъ месеца, или четири месеца — ще видимъ. Може би ще развалимъ курорта на нѣкои отъ г-да сговориститѣ, като ще трѣбва презъ юлий или августъ, когато отиватъ на курортъ, да правимъ избори. Може би ще имъ развалимъ рахатлъка.

С. Мошановъ (д. сг): Сега вие имате автомобили, вие ходите на курортъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ние искаме да се викатъ софийскитѣ избиратели не така на тъмно, а следъ като положението се поизясни. Сговориститѣ сѣ управлявали 8 години; сега, въ тия 7 месеца ние ще видимъ, какво е било това управление. Тукъ г. Кантарджиевъ, докладчикъ по законопроекта, каза нѣкои работи. Ние ще искаме да се изнесатъ предъ избирателитѣ и факти отъ миналото, и факти отъ настоящето, и по този начинъ народътъ, ко-

гато ще гласува, да знае за кого гласува и кому дава доверието си. А ако е въпрос за нас, ние вече имаме основание да предвиждаме.

Г. г. народни представители! Тръбва да поискам проща от вас. Вчера съм казал една неточност, като посочих, че в общинските селски и градски избори Блокът получил 725 хиляди гласа.

С. Мошанов (д. сг): Милионът сж! Признаваме!

Министър д-ръ А. Гиргинов: Това е една гръшка, която тръбва да поправа. Партията на Народния блок вкупом сж взели от 1 ноември миналата година до 21 февруарий н. г. в общинските селски избори 761.588 гласа и в градските избори 105.185 гласа, всичко 866.773 гласа. (Ръкоплъскания отъ мнозинството)

С. Мошанов (д. сг): Браво! Да живее Народният блок!

А. Капитанов (з): Действително ще викате да живее!

Министър д-ръ А. Гиргинов: Това показва какъ е нарастнало доверието на българския избирател към Народния блок. Това показва, че сега сме много по-напред от там, дето бяхме на 21 юний м. г. Оттогава досега Народният блок е събрал 250 хиляди повече чисти гласове.

Л. Станев (раб): А колко хиляди души сж бити?

Министър д-ръ А. Гиргинов: Нито единъ.

С. Мошанов (д. сг): Той лично (Сочи Л. Станев) е битъ.

И. п. Рачев (з): (Към Л. Станев) Че ти за хиляди ли се смѣташ?

Министър д-ръ А. Гиргинов: Освенъ това, отдѣлните блокови партии — Земледѣлски съюзъ, Демократическа партия, Либерална партия, Радикална партия — въ коалиция съ други опозиционни партии сж събрали още 21.155 гласа. Като прибавимъ и тѣзи гласове къмъ първите, Блокът е получилъ къмъ 880 хиляди гласа въ общинските избори. Това свидетелствува само за едно — че днесъ въ България Народният блокъ нѣма никаква сериозна опозиция всрѣдъ народните маси. (Ръкоплъскания отъ мнозинството) Това показва, че народътъ е съ Народния блокъ. Остава само болшевизмътъ, който се мѣчи да запази съществуването си.

Г. Т. Данаилов (д. сг): Опозицията е тукъ между васъ, на министерската маса, не въ народа.

Министър д-ръ А. Гиргинов: За насъ недейте се грижи, г. Данаиловъ. Азъ само това мога да Ви кажа — че днесъ положението е това.

С. Мошанов (д. сг): Днесъ положението е, че Раховска околия е обрната на воененъ и детективски лагеръ, и че депутати, които сж трѣгвали за тамъ, сж били вържани въ София.

А. Капитанов (з): Преди 21 юний цѣла България бѣше обрната на воененъ лагеръ, даже много по-зле.

А. Бояджиев (раб): Значи, въ Орѣховска околия положението сега е такова, каквото бѣше презъ сговористко време.

А. Капитанов (з): Азъ не казвамъ, че сега има тероръ въ Орѣховска околия. Нѣкой отишелъ до нѣкъде и се върналъ, защото го било страхъ да мине по-нататкъ!

И. п. Рачев (з): (Къмъ работниците) На 21 юний вие опрѣхте гърбовете си на Сговора, за да изкарате гласове.

Л. Станев (раб): Отъ Орѣховска околия хора бѣгатъ въ други околии, за да запазятъ живота си. Отъ с. Буквици хора пѣтуваха заедно съ насъ въ тrena и казаха, че бѣгатъ въ Тетевенска околия, за да спасятъ живота си.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министър д-ръ А. Гиргинов: Имамъ телеграми отъ Орѣховска околия. Мога да ги чета, за да видите какъ опозиционери тамъ се домогватъ да правятъ тероръ. Но какво има въ Орѣховска околия, това ще разгледаме по-лека, спокойно. Сега ние правимъ законодателни избори въ Орѣховска околия по единъ най-спокоенъ начинъ.

Л. Станев (раб): И частниятъ секретаръ на г. Муравиевъ, г. Коста Дживановъ бѣше тамъ.

Министър д-ръ А. Гиргинов: Моля, седнете си на мѣстото.

П. Стаинов (д. сг): Оплакване има до военния министъръ.

Министър д-ръ А. Гиргинов: Обаче тия допълнителни законодателни избори не сж сѣдбоносни за управлението. Народният блокъ и безъ това си има болшинство. Така че ние имаме всички интересъ, орѣховскиятъ изборъ да мине мирно, тихо и при пълна свобода. И така ще бѣде. Обаче ако е въпросъ за „военни лагери“, а-а-а, на 21 юний, прословутата 1931 г., всички избирателни околии бѣха обрнати въ военни лагери. Това е фактъ. Сега вие се напѣвате да изтъкнете, че имало тероръ въ Орѣховска околия. Отъ орѣховския изборъ ще дойдатъ трима-четирима правителствени депутати. Ние си имаме болшинство. Вие се борите, обаче напраздно се борите: Сговорътъ сигурно нѣма нищо да получи, защото предварително е осѣденъ отъ народа. Той на власт като не можа да запази положението си камо-ли като опозиция. Работниците и тѣ се мѣчатъ да надуватъ народното нещастие и се радватъ, когато българскиятъ народъ е нещастенъ, защото за тѣхъ, колкото той е по-нещастенъ, толкова повече има почва да агитиратъ. Обаче народътъ си знае кѣде му е добриятъ приятел, кѣде му е зложелателятъ и той ще си даде гласа така, както разбира.

Л. Станев (раб): Цѣли тренове, пълни съ полици, пѣтуватъ за Орѣховска околия.

И. п. Рачев (з): Голѣми ангросисти сте!

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министър д-ръ А. Гиргинов: Въ заключение, азъ ви моля да приемете чл. 26 съ пълно съзнание, че запазвате и интереситъ на общината, и давате възможност на гражданството да има действително добри управници.

Б. Смилов (нац. л. о): Създавате най-опасния прецедентъ, г. Гиргиновъ, вие, които сте се наричали демократи и сте се борили за демокрацията... (Тропане отъ земледѣлцитъ) Съ чл. 26, който единъ денъ ще се стовари на вашитъ глави, създавате най-страшния прецедентъ. Вие не можете да разберете значението на това, което вършите.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министър д-ръ А. Гиргинов: Ами Вие какъвъ прецедентъ сте създали?

Б. Смилов (нац. л. о): Това е едно посегателство на общинската автономия и на парламентарния режимъ съ много страшни последици. Такива министри, които чрезъ законъ посѣгатъ на автономията на общинитъ, ще получатъ много лоши последици.

И. п. Рачев (з): Вие бѣхте безъ законъ министъръ.

Министър д-ръ А. Гиргинов: Ако е въпросътъ за прецеденти, г. Боянъ Смиловъ въ 1923 г. бѣше министъръ, който също така поддържаше бруталното разтуряне на общински съвети...

С. Мошанов (д. сг): На 9 юний, нали?

Министър д-ръ А. Гиргинов: Тоя надигащъ се тогда държавенъ мѣжъ искаше по този начинъ да става държавенъ мѣжъ! (Ръкоплъскания отъ мнозинството) И ако е въпросъ за прецеденти, прецедентътъ отъ 1929 г. е най-голѣмото издайничество, което се извърши спрямо софиянци; то се извърши отъ Либералната партия, защото вие отидохте съ Сговора, вие отидохте противъ тройната коалиция.

Б. Смилов (нац. л. о): Посрѣдъ ноцъ, въ 1 ч., ваши представители (Тропане по банките отъ земледѣлцитѣ) дойдоха да ме увещаватъ да образуваме кабинетъ безъ земледѣлцитѣ. Вие не знаете какво сте вършили!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Лъжа до край!

Б. Смилов (нац. л. о): И когато отказахъ, тѣ се върнаха.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Продължително звъни) Г. Смиловъ! Нѣмате думата.

Г. г. стенографитѣ нѣма да бележатъ думитѣ на г. Смилова.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ зная само едно, че съ г. Смиловъ и г. г. либералитѣ отъ фракцията на г. Петроза ние взехме 13 хиляди гласа противъ Сговора, а Смиловъ отиде и се сдружи съ Сговора и извърши предателство спрямо софийскитѣ граждани. Ще трѣбва да се намѣри начинъ да се изхвърлятъ отъ общината. Нѣма да отидемъ ние съ ботуша, нито съ камшика на стражаря да разтуряме общината, а съ вота на народа и съ вота на Народното събрание. Ние ще сезираме отново софийскитѣ граждани да си кажатъ думата при пълно познаване на работитѣ и да избераатъ новъ общински съветъ, който ще даде едно по-добро управление на общината, отколкото е настоящето.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има предложение отъ народния представител г. Стойчо Мошановъ . . . (Голѣма глъчка) Азъ ви моля, г-да, да пазите тишина, защото човѣкъ да има желѣзни нерви, пакъ не може да понеса.

П. Стайновъ (д. сг): Кажете го на г. министра на вътрешнитѣ работи.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: На всички го казвамъ.

Има предложение отъ г. Стойчо Мошановъ, въ смисълъ: (Чете) „Чл. 26, алинея трета: първитѣ избори по този законъ ще се произведатъ единъ месецъ следъ влизането му въ сила“.

Има друго предложение отъ г. Асенъ Бояджиевъ, въ смисълъ: (Чете) „Чл. 26 добива следната редакция: първитѣ избори по тоя законъ ще се произведатъ най-късно единъ месецъ следъ влизането на закона въ сила“.

Полагамъ на гласуване предложението на г. Бояджиева, което е еднакво съ това на г. Мошановъ. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. (Вдигатъ рѣка и сговориститѣ)

Отъ мнозинството: А-а-а! (Смѣхъ и рѣжливостъ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Малцинство, Събранието не приема.

А. Капитановъ (з): (Къмъ сговориститѣ) Вижте се! Съ тѣхъ (Сочи работниците) гласувате.

С. Мошановъ (д. сг): А вие, когато касирвате избори, какъ гласувате съ тѣхъ?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 26 така, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

С. Мошановъ (д): Значи, седемъ месеца юзда на софийци!

Нѣкой отъ мнозинството: Осемъ години бѣше тая юзда, г. Мошановъ.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете) „Чл. 27. Настоящиятъ законъ влиза въ сила отъ деня на публикуването му въ „Държавенъ вестникъ“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема чл. 27, както се докладва, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

П. Стайновъ (д. сг): (Къмъ мнозинството) Боите се отъ избора въ София!

Нѣкой отъ мнозинството: Резултатитѣ отъ последнитѣ общински избори показватъ, че не се боимъ, г. професоре.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Пристъпваме къмъ втората точка отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за закрила на земледѣлца-стопанинъ.

Моля г. докладчика да прочете законопроекта.

Докладчикъ Г. Шонговъ (з): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 32)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. г. народни представители! Съобщавамъ ви, че следъ 16 часа и четвъртъ пристъпствената книга, въ която се разписвате, ще бѣде вдигана. Сега г. г. народнитѣ представители, които не сѣ я разписали, могатъ да дойдатъ да се разпишатъ.

Давамъ 5 м. отидихъ.

(Следъ отидиха)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Заседанието продължава.

Има думата народниятъ представител г. Григоръ Василевъ.

Г. Василевъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Законопроектътъ за закрила на земледѣлца-стопанинъ е отъ необикновена важностъ. Трѣбва да констатираме, че правителството, 7-8 месеци следъ своето създаване, за пръвъ пътъ ни сезира съ единъ въпросъ много важенъ, много сериозенъ, който действително е въ основата на всички въпроси, свързани съ така наречения цикълъ отъ стопанска и икономическа криза. Това е особено вѣрно за България, по причини, които сѣ ви известни: поради голѣмата площъ обработваема земя, поради голѣмия процентъ земледѣлско население и поради голѣмия процентъ на земледѣлскитѣ произведения въ нашия експортъ.

Цельта на законопроекта, прочее, не може да не бѣде одобрена отъ единъ народенъ представител въ това Събрание. Трѣбва да се погрижимъ, обаче, щото този законопроектъ да даде по възможностъ повече резултати. Лично азъ съмъ съвършено недоволенъ отъ малкото резултати, които той носи. И искамъ да ви уверя, че не само нѣмамъ намѣрение да приказвамъ топанджийски нѣща, но имамъ желание, и ще се постарая да ви убѣдя съ една редица отъ конкретни предложения, че азъ се стремя да постигнемъ по-големи резултати. И затуй ще искамъ отъ Народното събрание да възприеме тия предложения, които азъ намирамъ за полезни за земледѣлското население — значи за цѣлата страна — които предложения ще дадатъ, по моето скромно разбиране, много по-ефикасни, несравнено по-ефикасни резултати, отколкото дава настоящиятъ законопроектъ.

Първиятъ въпросъ, който трѣбва да бѣде обясненъ предъ Народното събрание и по който азъ се надявамъ, че г. министърътъ на земледѣлието ще ни направи изложение, е да знаемъ поне съ известна точностъ по голѣмина и по категории задълженията на нашето земледѣлско население. Категоричнитѣ на тия задължения сѣ известни.

Нашитѣ селяни-земледѣлци иматъ задължения преди всичко къмъ Земледѣлската банка, следъ това къмъ частни лица, частни дружества или банки, които сѣ отъ категорията на така нареченото лихварство у насъ — голѣмо или малко, прѣкомѣрно или прилично. Друга една категория задължения къмъ частни лица сѣ задълженията къмъ селскитѣ търговци, бакали, кръчмари и др., отъ които земледѣлцитѣ взема известни стоки на кредитъ, които стоки пъкъ дребнитѣ търговецъ сѣщо така вѣроятно е взелъ на кредитъ и по този начинъ селянинитѣ, посредствомъ търговеца въ селото, е въ известни икономически отношения съ града, отъ кждето търговецътъ-посрѣдникъ доставя тия стоки. Има и други задължения, къмъ кооперациитѣ, които влизатъ въ първата категория задължения — къмъ Земледѣлската банка. Има задължения и къмъ държавата, общинитѣ и окръжията — обикновенитѣ данѣчни задължения, нѣкои глоби и др.

За насъ е най-важно да знаемъ въ какъвъ размѣръ сѣ задълженията къмъ Земледѣлската банка, задълженията къмъ частни лица или дружества и къмъ така нареченитѣ професионални лихвари, или каква е приблизително точната цифра на задълженията къмъ частни лица, съ огледъ да постигнемъ единъ монополъ за кредитиране земледѣлското население само отъ Земледѣлската банка и да видимъ, отъ друга страна, нейната възможностъ, нейнитѣ ресурси и начинитѣ, по които тя би могла да избави съвършено земледѣлското население отъ рѣцетъ на частнитѣ лица, банки или лихвари, и за въ бѣдеще да остане изключително тя неговъ кредиторъ.

Задълженията на селското население, задълженията на земледърците — тук азъ все ще разбирам земледърците, нѣма да се формализирамъ, когато говоря за селяните или за земледърците, то е все едно въ дадения случай — къмъ Земледърската банка днесъ сж крѣгло 3 милиарда лева. Пласментътъ на Земледърската банка е много по-голямъ, той е близо 5 милиарда лева, но Земледърската банка има за надъ единъ и половина милиарда лева други длъжности — общини, окръжия и др., не селяни-земледърци. Значи, селяните земледърци иматъ около 3 милиарда лева крѣгло — малко повече или малко по-малко — задължения къмъ Земледърската банка. Това съ цифритъ, които банката дава и които, разбира се, подлежатъ на промѣна, на развитие.

Колко сж задълженията на земледърските стопани къмъ частните лица и банки — това не може да се установи точно. Нѣкои говорятъ за фантастични суми, за милиарди, обаче, за съжаление, това не подлежи на установяване. Трѣбва да ви обясня, че презъ априлъ миналата година, а може би и по-рано, презъ февруарий, следъ като Земледърската банка ми представи, по мое искане тогава, единъ проектъ за нейната реорганизация, чрезъ който азъ имахъ скромната амбиция да реша всички въпроси въ свръзка съ задълженията на селяните къмъ банката и къмъ частните лица, азъ натоварихъ банката да направи нѣкои проучвания относно голѣмината на тия задължения. По-сетне станала изборитъ, азъ напустнахъ министерството и този въпросъ остана неразрешенъ.

Не искамъ съ това нито да си правя похвала, нито да се извинявамъ; искамъ само да кажа, че още тогава въпросътъ бѣше поставенъ на проучване. Отъ тогава минаха вече седем-осемъ месеца. Първиятъ въпросъ, който сега ние трѣбва да решимъ въ Камарата, ако искате да решимъ нѣщо основно, сериозно и полезно, е да установимъ размѣра на тия задължения, които не сж къмъ Земледърската банка. Азъ ще предложа текстове въ комисията, съ които ще искамъ да установимъ въ течение на три месеца тия задължения. Кредиторътъ да бѣде длъженъ да декларира своитъ вземания, подъ страха на една много ефикасна отговорност; ако той не ги декларира, губи правото си на преследване длъжниците. Дебиторътъ, длъжникътъ да бѣде длъженъ да декларира своитъ задължения извънъ Земледърската банка, подъ страха на отговорност; ако не ги декларира, губи правото да бѣде протегизиранъ, да се ползува отъ тоя законъ. Това е, безспорно, твърде хубаво, това е абсолютно необходимо, отъ тамъ трѣбва да почнемъ. Пресмѣта се отъ компетентни лица, че това проучване може да се свърши за 3—4 месеца.

А. Аврамовъ (з): Сигурно имате намѣрение да правите новъ превратъ! (Оживление)

Г. Василевъ (д. сг): Чакайте бе! — Съ това, обаче, не искамъ да кажа, че трѣбва да отложимъ законопроекта, а искамъ да кажа, въ тоя законопроектъ да предвидимъ тая предварителна процедура, да влѣзе тя въ него, защото, ако не знаемъ размѣра на задълженията на земледърците къмъ частни лица и банки, ние ще вървимъ въ мъгла и, каквото и да решите, каквото и законъ да гласувате, резултатитъ ще бѣдатъ значително по-малки, отколкото ако този размѣръ е известенъ. Трѣбва веднѣжъ за винаги да решимъ този въпросъ — да знаемъ какво казватъ длъжниците, какво казватъ кредиторитъ. Безспорно е, че при тѣзи декларации и при тази констатация на задълженията може да има спорове, ще се появятъ несъгласия. Кой да решава тия спорове?

По мое мнение — и азъ ще направя конкретно предложение въ тоя смисълъ — трѣбва да има две инстанции, две специални комисии, които да решаватъ по тия спорове. Първата комисия трѣбва да се състои, по мое разбиране, отъ началника на Земледърската банка, мирови съдия и околийския агрономъ. Тази е комисията, която, по своя съставъ, включва въ себе си съществениятъ елементи на стопанския животъ, специално въ областта на земледърството, и която тъкмо поради това е най-компетентна — безъ да може да бѣде подозирана отъ никого въ каквото и да било — да събере нужните сведения, за да установи истината. Решенията на тази комисия, обаче, трѣбва да подлежатъ на контролъ и провѣрка отъ една по-горна комисия, която да се произнася въ случай на оплаквания, на нередовности. Споредъ мене, съставътъ на тази комисия трѣбва да бѣде: председателятъ на окръжния съдъ въ даденъ окръгъ, директорътъ на земледърската катедра въ сѣния окръгъ и единъ делегатъ на централното управление на Земледърската банка. Такъвъ единъ съставъ за менъ представлява най-големата гаранция, че ще може да се установи истината, че ще се даде прилично разрешение

на поставенитъ въпроси и че нѣма да има никакво подозрение.

А. Циганчевъ (з): Адвокатитъ ще взематъ ли участие въ всичката тая работа?

Г. Василевъ (д. сг): Грижата за това ще предостави на Васъ. Азъ мисля, че нѣма да взематъ участие; азъ съмъ противъ участието имъ.

А. Циганчевъ (з): Тукъ е разковничето на въпроса.

Г. Василевъ (д. сг): Азъ съмтамъ, че тѣ нѣма въ нищо да се мѣсятъ. Това е моето мнение, азъ считамъ, че е така; Вашето мнение Вие ще го кажете следъ мене, подиръ малко.

Установяването размѣра на задълженията на земледърците къмъ частните лица и банки, следователно, е една съществена работа, която вече ще ни позволи въ другитъ постановления на законопроекта да бѣдемъ по-смѣли и да разрешимъ въпроса единъ пътъ за винаги. Азъ после ще дойда до другитъ въпроси: за уреждането, за изплащането, за увеличението ресурситъ на Земледърската банка, конкретно, позитивно, и ще кажа какво трѣбва и какво може да стане при днешнитъ условия на България, безъ нѣкой да има право да протестира или да се оплаква. Но въ всѣки случай този е пунктътъ, отъ който ние трѣбва да излѣземъ, защото въ изминатитъ 8 месеца това не е направено и сега никой не може да каже съ положителност, точно въ какво положение сж задълженията на земледърските стопани.

П. Стоевъ (раб): Не знаете ли приблизителната сума на частните задължения?

Г. Василевъ (д. сг): Приблизителната цифра на частните задължения, както я получавамъ отъ известни лица отъ Земледърската банка, е единъ милиардъ и половина. Този е минималната крѣгла сума, на която тѣ се спиратъ. Но, както казахъ, мнозина говорятъ и за 3, и за 2 милиарда. Но, въ всѣки случай, понеже не могатъ да се подозиратъ нѣкакви желания у нѣкого да увеличава или да намалява тая цифра, тия лица, споредъ менъ, сж казали тая цифра като най-вѣроятна, безъ нѣкой да може да я гарантира.

Говори се твърде много въ последнитъ 2—3 години за екзекуции, за продажби на имоти, за преминаване на имоти отъ рѣка въ рѣка, било отъ земледърецъ въ земледърецъ, било отъ земледърецъ въ рѣцетъ на неземледърецъ. По този въпросъ азъ събрахъ следнитъ сведения — и ще бѣда щастливъ, ако се събератъ по-точни и по-мѣрдажни такива.

За третѣ години — 1928, 1929 и 1930 г. — непокрити земледърски имоти отъ всѣкакъвъ видъ, включително и къщи, сж продадени за 150 милиона лева. Значи, срѣдно на година сж продавани имоти за 50 милиона лева. Тукъ не влизатъ даннитъ за 1931 г., тъй като цифритъ за тая година ги нѣмамъ, провѣрката не е направена.

Кѣде сж станали най-много продажби и прехвърляния на имоти по райони? Безъ да давамъ подробни цифри, установява се — и вървамъ, че никой отъ васъ нѣма да оспори това тукъ, понеже вие знаете мѣстнитъ условия — че най-много продажби на имоти сж станали въ района Старозагорско — Новоагорско до къмъ Карнобатъ и после въ района Видинско — Ломско къмъ Орѣхово. Не искамъ да кажа, че въ другитъ околии нѣма продажби — навсѣкѣде има — но тазі е най-интензивната, така да се каже, ивица, споредъ тия сведения, които сж събрани отъ нашитъ съдии-изпълнители.

По-големата частъ отъ имотитъ сж преминали отъ земледърци въ рѣцетъ на земледърци и значително по-малка частъ сж преминали отъ земледърци въ рѣцетъ на неземледърци. По мое разбиране, Народното събрание трѣбва да възприеме като единъ същественъ и важенъ принципъ следното: по отношение на прехвърлянето имоти отъ земледърци въ рѣцетъ на земледърци ние не можемъ да бѣдемъ така строги или така жестоки, както трѣбва да бѣдемъ по отношение прехвърлянето на земи отъ земледърци въ рѣцетъ на неземледърци. Съ други думи, санкциитъ, които ние ще вземемъ въ единия и въ другия случай, трѣбва да бѣдатъ съществено различни. Това е важно, както го разбирате, за структурата на нашето стопанство, важно е за цѣлтъ, която ние преследваме и която се казва: закрила на стопанитъ-земледърци.

Настоящиятъ законопроектъ има единъ прѣвъ дефектъ, недостатѣкъ, който азъ мога да констатирамъ, безъ да отричамъ съществото на постановлението — постановлението е добро, но е ограничено, стѣснено е, и по мое мнение това е вредно за самото селско стопанство — а

именно, че туря известен предъл, визири земледълци, които имат до известно число декари, прави разлика между тях и останалит.

По мое мнение, тази закрила, която ние даваме, трбба да се даде на всички земледълци-стопани, без изключение. Защо предлагам аз това?

Има едно селско семейство с 150 декара, има друго с 250 декара, или, нека приемем, с 500 декара — едно от най-едрит в България. Това селско семейство е обикновено многобройно. То има 4—5, нкой път десетина членове. В продължение на 5—10 години от него може да се образуват 4—5 семейства с по 100 декара. Понеже, изобщо взето, в България нма едро земевладение, то изобщо не съществува, тук-там има нкой едри земледълски стопанства, на пръсти се броят нколко стопанства, които значително надминават 200—300 декара, не си струва труда да правим една такава разлика. Вски земледлец, бил той притежател на 30, или 50, или 100 декара, трбба да получи закрилата на закона, и то в по-широк размър, отколкото предвижда законопроектът.

Аз после ще кажа конкретно какво предлагам. Но аз моля Народното събрание да се освободи от това суевърие — суевърие от стопанска гледна точка — че трбба да длим стопанствата на едри, дребни и срдни. Нма какво да ги длим, защото семействата с вече много и защото прирастът на населението у нас е близо 2% годишно. В това отношение ние сме едни от първит. Ние правим конкурс само с Полша: нкой година ние сме пред Полша, нкой година тя е пред нас. Нашата земя е в ограничено количество. Излишно е да създаваме фантазии и илюзии, че България страда от нкакво феодално земевладение, от нкакви латифунди.

Независимо от това, ако Народното събрание прояви нкакво внимание към едрит стопанства, то трбба да се насочи само към едно: тия едри стопанства да ги направим да бждат по възможност образци и разсадник на стопанска култура. В това отношение може да се направи много нщо, защото в тях има по-голяма възможност да се извършат нкои опити.

Министър Д. Гичев: Вие отказате да подкрепите Братя Харитови.

Г. Василев (д. сг): Аз не съм отказвал да подкрепя Братя Харитови, аз само отказвах да дам милионит, които т исках, без гаранция. Аз изпратих анкета в стопанството на Братя Харитови и познавам добре тяхното стопанство. Аз говорих в миналото, защо отказвах да подкрепя стопанството на Братя Харитови. Изпратиха хората всички мои приятели от София, дори и г. Липчев който е тяхен приятел. Аз съм отивал в това стопанство, изучавал съм го. Но когато констатирах, че Братя Харитови имат великолепно лозе, обаче се посжпили да дадат 20—30 хиляди лева за застраховка и градушката им унищожила цълото лозе и изгубват два милиона лева, аз казах, че това сж лоши стопани.

Министър Д. Гичев: Аз Ви поставих този въпрос, за да Ви попитам, познавате ли в България едро земледълско стопанство в добро състояние.

Г. Василев (д. сг): Нма нито едро, нито дребно стопанство в добро положение.

Министър Д. Гичев: Следователно, у нас условия за насърчение и закрила на такива стопанства нма. Ще пазим срднит и дребни стопанства. Това е целта на законопроекта. Нашето земедлие има дребно-трудоов характер и него ще пазим.

П. Стоев (раб): Нма да го опазите, г. Гичев.

Министър Д. Гичев: Ще го опазим; нашият селянин е по-добре от руския селянин.

Г. Василев (д. сг): Аз констатирах положението на стопанството на Братя Харитови — вървам, това интереса Камарата — и видях, че т, които сж получили кредити 6—7 милиона лева от Земледълската банка, имат един оборз за добитък, може би, най-лошия в цъла България. Добитъкът им боледува от липса на свтлина, от липса на хигиена. Това ми бше второто основание да кажа, че тж сж лоши стопани. Тж сж отлични инженери, отлични хора, много грижливи, голма любов влагат в стопанството си, но от гледна точка на стопанисване не сж отлични, имат гръшки. Тж имаха и

други задължения от частен характер, за които плащаха 20—22% лихва. Аз разбрах, че т искаха от Земледълската банка пари, за да си платят на всевъзможни дами и фирми в София — които не мога да спомена — своит задължения. Такава стопанска политика аз не мога да правя. Но в вски случай, ако стопанството на Братя Харитови е добро и сега правителството иска да го използва за други цели — за да бжде катс един разсадник на добри познания и едно практически опитно поле, един вид, за земледълскит култури, това трбба да го използваме, и в това отношение можем да ги насърдим.

П. Стоев (раб): Важното е, кой да се насърчава — дребният стопанин или този, който има 200 декара.

Г. Василев (д. сг): Г. г. народни представители! За Братя Харитови аз имах един проект, който сега пак съм готов да предложа тук. Нмах време да го осъществя, защото изучаванията на г. Странски и комисията се привършиха през м. април. Г. Гичев може да провери това. Моят проект бше следният: от стопанството на Братя Харитови се прави едно трудово стопанство, т. е. стопанство от трудоваци. Една група трудоваци, от всичкит окржи по нколко души, подлежащи на набор, 22 души земледълци, с повечко имот и с повече образование, които очевидно ще станат стопани и ще останат в село, да ги свикаме, вмсто на друго мсто, в стопанството на Братя Харитови, там да прекарат една година. От една страна ще изкарат военната си служба, а от друга страна, ще се научат на много нови нща, като стопани; един вид това стопанство ще бжде училище за образцови стопани. Убеден съм, че това е едно полезно нщо и, ако желаете, аз съм готов да сложа и законопроекта за този въпрос, защото той е изучен.

М. Дилианов (з): Трбба да закрим низшит практически земледълски училища.

Г. Василев (д. сг): Нищо нма да закрим, само ще прибавим едно училище за образцови селски стопани в България. И ако това училище даде полезни резултати, тогава ще направим апел към окржнит съвети — понеже в цъла България, особено около Сливен и Карнобат, сравнително едри стопани се явиха да предлагат своит стопанства да бждат откупени от Министерството на земедлието — постепенно в вски окрж от тия стопанства да създадат по едно окржно училище за образцови стопани. Това е, което можем да направим и което нма да изисква никакви особени грижи и срдства, защото може да стане с срдствата на бюджета на Дирекцията за трудовата повинност.

М. Дилианов (з): Нито по размри, нито по техника това стопанство подхожда за тая цел.

Г. Василев (д. сг): Г. Дилианов! Мога да Ви кажа, че въпросът е проучен от лица, които сж хиляди пъти по-компетентни от Вас. Вие сте добър агитатор, но този въпрос не го познавате. Ако много се закачете, аз ще Ви представя законопроекта и ще искам да го отхвърлите. Тогава вземете думата, тогава ще Ви видя. Но аз Ви увървам, че Вие нма да приказвате. Искат ли това, аз ще го направя. Но тогава ще видим, как ще се противопоставите на едно полезно нщо, доказано и проучено от най-добрит специалисти в България, всички от Министерството на земедлието, плюс нкон, които сж вън.

С. Таков (з): На власт бхте 8 години и не го направихте. 8 години чакахме за този закон.

М. Дилианов (з): Идеята е добра. Предложението не издържа никаква критика.

Н. Йотов (з): Г. Василев! Това по отношение обрботването на стопанството, но по отношение на неговата закрила? (Глъчка)

Г. Василев (д. сг): В чл. 2 от законопроекта е казано: „Предмет на настоящия закон сж всички дългове на обща сума до 150.000 л. на земледълския стопанин, който притежава до 200 декара земя, и то дълговет, направени до 1 януарий 1931 г., включително и подновяванията им след тая дата, в връзка с стопанството“.

Кой е земеделски стопанин? Казано е. „Всѣко лице, което влага личния си труд или тоя на семейството си“. По всички тѣзи основни нѣща азъ правя своитѣ предложения, съ които искаме разширението на законопроекта.

Въ чл. 1 на законопроекта се казва: „Земеделски стопанин е всѣко лице... което влага личния си труд или тоя на семейството си“. Едно семейство е земеделско, но може единъ отъ членоветѣ му да е отишъл да служи въ войската, другъ да е чиновникъ въ града, трети да е надничаръ нѣкъде; щомъ като това семейство въ своето болшинство работи земята, но употребява и малко наеменъ трудъ, азъ не искамъ то да се лишава отъ облагитѣ на този законъ. Затова азъ предлагамъ, земеделското семейство, което си служи сезонно съ наеменъ трудъ, да не го изключаваме. Едно семейство, което има 205 декара земя, което има 300 декара земя, което отъ сутринъ до вечеръ работи земята си и което презъ лѣтото за една седмица или за единъ месецъ вика работна рѣжа, наемни хора, защото не може да сколаса само, защо ще го лишаваме отъ подкрепа? Това е жестоко, това е несправедливо, това е противъ българския селянинъ, това е противъ българския трудъ. Азъ съмъ убеденъ дълбоко, че г. министърътъ ще се съгласи съ мене. Азъ ви заявявамъ, че не правя това отъ съображение, да го излагамъ. Напротивъ. Азъ разчитамъ на подкрепата на цѣлия парламентъ, защото смятамъ, че щомъ едно нѣщо, очевидно е полезно, нѣма какво да споримъ по него, нѣма какво да го осукваме и да се караме, а трѣбва да го приемемъ и да разширимъ този законопроектъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Не е казано въ законопроекта, че земеделскиятъ стопанинъ не може да се ползува отъ наеменъ трудъ. Казано е, ако самъ той съ своитѣ сили стопанисва имота.

Г. Василевъ (д. сг): Казано е: (Чете) „Земеделски стопанинъ по смисъла на настоящия законъ, е всѣко лице, което преди 29 юний 1931 г. — сговористко време — е имало като главно занятие земеделството“ ...

Министъръ Д. Гичевъ: Покрай главното занятие може да има и второстепенно занятие.

Г. Василевъ (д. сг): ... „или отграситѣ му, кждето е влагало личния си трудъ или тоя на семейството си“. Азъ съмъ юристъ — за чужди хора, за чуждъ трудъ се прави намекъ.

Н. Йотовъ (з): Изключва ли се този стопанинъ, ако се е ползувалъ отъ наемни работници?

Министъръ Д. Гичевъ: Не.

Г. Василевъ (д. сг): Вие искате да кажете, че тази поправка ще се приеме, ще се разшири законътъ.

С. Таковъ (з): То се разбира.

П. Попивановъ (з): Има я въ закона.

Г. Василевъ (д. сг): Азъ ви заявявамъ, че непременно законопроектътъ трѣбва да се разшири.

Министъръ Д. Гичевъ: Ако текстътъ гласѣше: „Стопанство, което се обработва изключително съ личния трудъ на притежателитѣ“, тогава Вие, г. Василевъ, бихте били прави да пледирате за това, обаче, въ законопроекта е казано „стопанство, кждето членоветѣ му влагатъ личния си трудъ.“

Г. Василевъ (д. сг): Защо да не бѣде казано по-ясно.

Нѣкои отъ земеделцитѣ: Само по себе си се разбира, че никой не може да забрани на едно земеделско стопанство да вземе двама, трима, петима работника.

Г. Василевъ (д. сг): Второ, тази дата 29 юний 1931 г. — която е старъ стилъ 16 юний, която вие туряте само защото тогава се формира новото правителство — е съвършено безпредметна. Като махнете тази дата, законътъ става по-широкъ и по-добъръ. Защо ще дѣлите хората на професионални земеделци до тая дата, а следъ тази дата тѣ да не сѣ такива? Азъ предлагамъ и смятамъ, че е много полезно и законътъ печели, нищо не губи, нѣма никаква опасностъ, ако се махне тая дата. Разбира се, въ всички следващи постановления ние ще се съобразяваме съ това разширение на закона, да нѣма ограничения, до коя дата

единъ земеделецъ може да получи закрила. И днесъ, които сѣ земеделци, и вчера, които сѣ били земеделци, и тия, които утре ще бѣдатъ земеделци, следъ гласуването на закона, пакъ трѣбва да иматъ сѣщата закрила.

Нѣкой отъ земеделцитѣ: Задълженията не се отнасятъ за утрешнитѣ земеделци!

Г. Василевъ (д. сг): Азъ ще Ви кажа, когато дойдемъ до задълженията — това е другъ въпросъ.

Друго едно ограничение е следното. Казано е: „Предметъ на настоящия законъ сѣ всичко дългове на обща сума до 150 хиляди лева“. Защо дълговетѣ да не бѣдатъ и надъ тази сума? Кой може да измѣри задълженията на единъ образцовъ селски стопанинъ, който е вложилъ поголемъ капиталъ, напр., въ една вършачка, ...

Министъръ Д. Гичевъ: Тази материя ще бѣде уредена съ специаленъ законъ.

Г. Василевъ (д. сг): ... или на единъ земеделски стопанинъ, който има повечко земя, и има шесть деца? Защо е турено това ограничение до 150 хиляди лева? Слава Богу, нѣма никакъвъ страхъ, че въ България земеделските стопани иматъ съ милиони задължения. Такава опасностъ нѣма. Следователно, това ограничение нѣма никакъвъ стопански смисълъ. Това не е никаква норма за нашия обикновенъ животъ, за нашиѣ кредитни отношения; това е една произволна цифра, която, увѣрявамъ ви, по моето разбиране, нѣма абсолютно никакво значение и трѣбва да я премахнемъ. Също така трѣбва да се премахне каквото и да е ограничение за притежаванитѣ декари.

Уважаемо Народно събрание! Г. г. народни представители! Азъ ви питамъ: не е ли грѣхъ за насъ, народнитѣ представители, да лишимъ отъ закрила едно образцово земеделско стопанство и семейство, което има многобройна челядь и има, напр., 205 декара, нека сѣ 300, нека сѣ 400? За да има тия декари, това семейство е прекупувало; тия декари искатъ трудъ, искатъ обработка, искатъ данѣци, искатъ грижи. Ние се оплакваме, че въ градоветѣ нахлуватъ службогонци, че идватъ хора, които не искатъ да работятъ земята, искатъ нѣкакъ си пол-лекъ животъ, а тукъ въ законопроекта ще ги дѣлимъ на стопани до 200 декара, а тия, които иматъ надъ 200 декара, нѣматъ право на закрила. По моето мнение, това е погрѣшно. Първо, погрѣшно е стопански, защото стопански това нѣма никакво оправдание. Въ България нѣма едро и дребно земеделѣие, имаме единъ постепенъ преходъ: като вземете отъ 2 до 5 декара и стигнете до 300 декара. Последното е изключение, но все пакъ има стопанства съ 300 декара. Имайте предъ видъ, че тѣзи земеделски стопанства, които иматъ 200 декара земя, сѣ обикновено отъ полето, отъ равнината; обикновено тѣ даватъ зърненитѣ храни и сѣ сега въ най-тежко положение. Какъ ще ги оставимъ безъ закрила? Азъ ще протестирамъ додето съмъ живъ. Азъ ще моля г. министра най-приятелски, най-другарски да включи всички земеделски стопанства. Мене ми се струва, че той не е ималъ време толкова подробно да редактира законопроекта; той е далъ основата на законопроекта, чиновницитѣ сѣ го редактирали, обаче сѣ допуснали несъобразности тукъ-таме. Има членове въ законопроекта, които сѣ зле редактирани, както е напр., чл. 7, има нѣкъде цѣла галиматия въ редакцията. Азъ вѣрвамъ, че г. министърътъ не може да не се съгласи, и той ще приеме това, което азъ предлагамъ, и ще включи всички земеделски стопани. Нѣма никаква опасностъ отъ това, защото нѣма такава граница въ живота. Защо ще я създаваме сега? Всѣки земеделецъ въ България, който влага своя трудъ, води работата си, който е стопанинъ — стига за селянина да му кажешъ стопанинъ; стопанинъ значи грижи за добитѣка, стопанинъ значи грижи за земята; стопанинъ, значи, тегли го земята; стопанинъ значи, че не го тегли къмъ града, не е кандидатъ за служба, стопанинъ значи гледа си работата, гледа си имота — всѣки земеделецъ стопанинъ, безъ разлика на това колко декара има, да си получи закрилата на законопроекта. Това е редовно, това е прилично, това е справедливо, това е майчинска закрила. Другото ще бѣде едно, така да ви кажа, просто недомислие, едно нѣщо, което нѣма никакво оправдание въ живота — да се правятъ категории, дето е грѣхъ да се правятъ такива. И отъ морална гледна точка това не е позволено. Защо? Защото тѣзи стопани сѣ страдали много. Тѣ пострадаха много и последната, миналата година. Вземете Свищовско, кждето едно семейство има по 150, 200, 300 декара. Отъ засгудяване, отъ неурожай, тѣ просто гладуватъ. Какъ ще ги изключите тѣхъ? Вземете

Новозагорско, вземете Ломско — цялото поле, равнината, зърненият храни. Какъ ще ги оставите безъ закрила? Нѣма смисълъ отъ това изключване, нѣма никаква опасностъ, ако тѣ получатъ закрилата на закона; напротивъ, като добра майка, трѣбва да се покажемъ еднакви къмъ всички.

Въ чл. 3 се дава мораториумъ — по правилно е да се каже отсрочка — до 1 ноемврий 1932 г. Тѣкмо въ този членъ азъ искамъ да вмъкнемъ едно конкретно постановление, да се изпълни това, за което въ началото ви говорихъ — да се фиксиратъ задълженията, да се декларира, да се установятъ. Защото, съгласете се, ако тази сума на задълженията бѣде премѣнена на единъ милиардъ, на 500 милиона, възможноститѣ на Земледѣлската банка, пѣкъ и на държавата, сѣ едни; ако тази сума излѣзе милиардъ и половина, 2 милиарда, 3 милиарда, възможноститѣ сѣ други. Въ първия случай можемъ да искаме известни жертви въ една посока, въ втория случай можемъ да искаме известни жертви въ по-голямъ размѣръ, по смѣли, може би въ друга посока. Въ всѣки случай тукъ азъ ще настоявамъ — като ще си дамъ текста, формулиранъ отъ менъ правно, както трѣбва да бѣде, за изпълнение на закона, а не за шикания — непременно въ този периодъ веднага да започне декларацията, установяването на задълженията на земледѣлцитѣ къмъ частнитѣ лица.

Въ чл. 4 пакъ има известни нѣща, които азъ ще искамъ да се премахнатъ. На първо мѣсто, абсолютно неумѣстно е употребена думата „конкордатъ“. Предлагамъ тази дума да се замѣни съ думата „спогодба“. Тукъ се касае за една спогодба, касае се да се намѣри единъ модусъ, едно спогождане между селянина, земледѣлца, задълженъ, и неговия кредиторъ при посрѣдството на Земледѣлската банка, до голѣма степенъ, разбира се, и на самата държава, на официалната власт. Нѣма смисълъ и нѣма защо да се внася тази дума, това понятие за селянитѣ, като-че-ли всички тѣ сѣ предъ фалименто и правимъ една свѣршено друга процедура. Неумѣстенъ е този терминъ и, може би, по недоглеждане е допуснатъ. Но не е само той. И въ другитѣ постановления азъ искамъ голѣми измѣнения. Така, напр., въ първата алинея на чл. 4 се казва: (Чете) „Конкордатътъ се допуска при следнитѣ условия: 1) погитѣ задължения отъ земледѣлца-стопанинъ могатъ да бѣдатъ най-много до 70% отъ установеното предъ сѣда вземане на кредитора, при лихва до 8% и съ запазване реда на предпочитането по законитѣ“.

Въ п. 2 се казва: (Чете) „Плацията ще ставатъ годишно, като дългове до 15.000 л. ще се плащатъ съ срокъ 3 години, дългове до 50.000 л. ще се плащатъ въ срокъ 5 години и дългове надъ 50.000 л. ще се плащатъ въ срокъ 8 години“.

Азъ бихъ желалъ този процентъ „до 70%“ да се премахне. Този процентъ може да достигне нейде и до 80%, но може да стигне и до 60%.

Министъръ Д. Гичевъ: Казано е „до 70%“.

Г. Василевъ (д. сг): Да, но не е нужно да се фиксира. Комисията, която ще установява задълженията и която ще обсъжда въпроситѣ, може конкретно да се установи. Най-после ние можемъ да създадемъ едни рамки, въ които тя трѣбва да се движи. Но азъ смѣтамъ, че е добре все пакъ да ѝ дадемъ известна свобода, за да преценява възможността на длѣжника спрямо кредитора.

Споредъ менъ, г. г. народни представители, алинеята за разсрочкитѣ не отговаря на действителността, не подхожда на нуждитѣ. Въ какъвъ смисълъ? Задълженията, да кажемъ 10—15.000 л., на насъ изглеждатъ малки въ сравнение съ тѣзи до 50.000 л., но като се вземе предвидъ, че стопанинътъ, който има 10.000 л. дългъ, може да има само 2 или 5 декара земя, тѣ не сѣ малки. Стопанинътъ, който има 50.000 л. дългъ, може да има 500—600 декара земя, и следователно, едриятъ стопанинъ ще може да плати дълга си въ по-кратко време, отколкото дребниятъ стопанинъ. Отъ какво зависи това? Зависи отъ доходността, отъ имотността, отъ много обстоятелства. Споредъ мене, не е нужно да влизаме въ подробностъ и да правимъ това разграничение, което, въ сѣщностъ, е противъ дребнитѣ стопани. То е направено въ полза на по-едритѣ, а малкитѣ не-заслужено сѣ онеправдани.

Тази комисия, въ състава на която ще бѣде началникътъ на клона на Земледѣлската банка, мировиятъ сѣдия и агрономътъ, ще бѣде повече въ положение да прецени какво трѣбва да стане. Тя е една комисия добра и, вѣрвамъ, че никой нѣма да бѣде противъ нея, защото тя съдържа много сериозни елементи на нашето управление. Мировиятъ сѣдия е единъ юристъ, въ своята млада въз-

растъ, но вече станалъ годенъ да раздава правосѣдие; агрономитѣ сѣ хора, подготвени, въ грамадното си число съ висше образование. Началникитѣ на клонове на Земледѣлската банка сѣ разумни хора, банкери, хора, които раздаватъ кредитъ и иматъ всичката възможностъ да преценятъ длѣжника, неговото положение; да видятъ защо е зaborчѣлъ и какви сѣ приходитѣ му и може да погледнатъ по-снижодително на този, който има по-малко. Ето защо, споредъ мене, това раздѣление е несправедливо. Този, който го е направилъ, може би е гонѣлъ една добра целъ, но не е знаелъ добре да го формулира, направилъ е грѣшка, направилъ го е наопаки. По този въпросъ азъ ще си направя предложението въ комисията, но моля правителството, министра да вникне въ въпроса и да го обсъди, за да му намѣримъ едно разрешение, което да задоволява всички. Това е моята целъ, нищо друго азъ не гоня съ моята речъ. Ще бѣда щастливъ, ако това Народно събрание гласува законопроекта единодушно — безъ тѣзи приятели (Сочи работниците), които, може би, никога нѣма да се съгласятъ. Бѣдете увѣрени тогава, че това ще бѣде най-добриятъ аргументъ, че тая Камара има добри намѣрения и че въпросътъ заслужава всичкитѣ наши грижи.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: И тѣ (Сочи работниците) ще гласуватъ.

Г. Василевъ (д. сг): Може, нѣмамъ нищо противъ. Но не зная, не съмъ сигуренъ.

Х. Трайковъ (раб): Ние ще гласуваме за премахване на задълженията. (Глъчка)

Г. Василевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Пакъ едно нѣщо, което е важно. Чл. 6 казва: (Чете) „Конкордатното производство се образува възъ основа на писмена молба на кредитора или на длѣжника, адресирана до съответния мирови сѣдия“.

Мировиятъ сѣдия, възъ основа на представенитѣ доказателства, направенитѣ отъ него провѣрки, и като изслуша странитѣ, решава въпроса окончателно. Решението подлежи на касационно обжалване предъ Апелативния сѣдъ“.

Азъ имамъ всичкото уважение къмъ мировия сѣдия, но смѣтамъ, че той не е достатъчно компетентенъ да решава правилно тѣзи въпроси. Може да се явятъ много несъобразности. Мировиятъ сѣдия е много добъръ юристъ, въ това не се съмнявамъ, безкористенъ, здравъ чиновникъ на държавата, но неговата опитностъ по стопанскитѣ въпроси е твърде слаба. Ето ви тукъ пакъ случай, гдето тази комисия, която предлагамъ, ще бѣде на мѣстото си. Заявявамъ ви, че нѣма нужда отъ никаква защита, защото при такава комисия нѣма да се излагатъ никакви съображения за или противъ; касае се до факта на задълженията и всѣки ще си го изложи самъ най-добре. Но комисията е абсолютно необходима. Мировиятъ сѣдия самъ не ще бѣде въ положение да прецени така правилно, така целесъобразно, както ако преценява комисия — разбира се, и мировиятъ сѣдия ще бѣде въ тая комисия — въ която да влизатъ агрономътъ и началникътъ на Земледѣлската банка въ околията.

Въ чл. 5 има едно постановление, което действително е отъ голѣма важностъ и което е въ разрѣзъ не само съ до сега съществуващитѣ закони, но внася известно сътресение въ това, което е вече установено и гарантирано отъ нашитѣ закони. (Чете) „Българската земледѣлска банка гарантира предъ кредиторитѣ изплащането на сумата, установена по тоя конкордатъ, ако по нейна преценка имотитѣ на длѣжника представляватъ за нея достатъчно обезпечение за тая гаранция“.

Редовно сключениятъ конкордатъ има за последица освобождаването на имотитѣ отъ всички реални тежести, съ които сѣ били обременени до тогава, съ изключение на установенитѣ въ полза на Българската земледѣлска банка. Това унищожаване на ипотечнитѣ задължения прави много тежко впечатление. Но, г. г. народни представители, и азъ самиятъ искахъ да намѣря нѣкой начинъ, по който да не увредимъ земледѣлскитѣ стопани. Това бѣше много мъчна задача. Какво можемъ да направимъ по този въпросъ, безъ да накърнимъ основитѣ на кредита и безъ да увредимъ борчлитѣ земледѣлски стопани? Мене ми се струва, че по този въпросъ, ако трѣбва да направимъ едно посегателство, да направимъ едно изключение отъ общото правило, отъ общитѣ принципи, то е само въ единъ случай — тогава, когато комисията е констатира, че ипотеката е произлѣзла отъ прѣкомѣрна лихва. Азъ поемамъ съ спокойна съвѣсть да направя изключение отъ общото правило,

когато нѣкоя комисија добросъвѣстно е констатирала, че ипотечното задължение е натрупано въ миналото отъ прѣкомѣрни лихви, отъ едно лихварство, което е непозволено отъ законитѣ. Ето вече отъ редъ години насамъ ние имаме установена законна лихва — 14, 15 или 16%. Въ зависимостъ отъ сконтовия процентъ на Народната банка варираше и лихвениятъ процентъ. Ако земледѣлецъ-стопанинъ установи, че ипотечното задължение произлиза отъ заемъ съ голѣма лихва, съ 20%, 25% или 30% лихва...

Министъръ Д. Гичевъ: Какъ ще се установи?

Г. Василевъ (д. сг): Ще го установятъ мировиятъ съдия, агрономътъ и началникътъ на Земледѣлската банка.

Х. Родевъ (нац. л): Смятате, че началникътъ на Земледѣлската банка и агрономътъ сѣ компетентни да се произнесатъ по едни въпроси, които сѣ чисто сѣдебни, чисто юридически?

Г. Василевъ (д. сг): Въ случая нѣма юридически въпросъ. Касае се да се установи, вземана ли е лихва въ размѣръ по-голѣмъ отъ законния. И комисията може да установи това на общо основание, както намѣри за добре.

В. Мариновъ (д): Кредиторътъ ще твърди, че нѣма незаконни лихви, длъжникътъ ще твърди, че има. Има ли право тази комисија да разпитва свидетели и да издава актове съ силата на сѣдебни решения? Бихъ желалъ да отговорите на този въпросъ. Той е сериозенъ въпросъ.

Г. Василевъ (д. сг): Щомъ Народното събрание възприеме този редъ, да се декларира задълженията; щомъ кредиторитѣ ще бѣдатъ принудени сѣщо така да декларираатъ своитѣ вземания, ще се установи съ положителност, колко лица въ България сѣ правили лихварство, ще се узнае кои сѣ лихваритѣ, какви сѣ тѣхнитѣ капитали. Въ всѣки случай тази специална комисија ще може да получи едно впечатление, за какво се касае. Но азъ не искамъ да настоявамъ много по тоя въпросъ, защото направихъ справка, касае ли се за нѣкакви голѣми суми или не, и ми се отговори категорично, че такива задължения сѣ извънредно малко, т. е. че ипотечнитѣ задължения на земледѣлци-стопани къмъ частни лица сѣ толкова малко, щото въпросътъ по същество става не особено важенъ.

Х. Родевъ (нац. л): Отъ гдѣ имате тѣзи сведения, г. Василевъ?

Г. Василевъ (д. сг): Отъ Земледѣлската банка.

Х. Родевъ (нац. л): Много се съмнявамъ въ това.

Г. Василевъ (д. сг): Вие се съмнявате, азъ не се съмнявамъ, защото тѣзи хора въ Земледѣлската банка знаятъ какво става въ цѣла България, а вие можете да знаете само какво става въ Вашата околия. Вие имате всѣкото право да се съмнявате, но азъ имамъ всѣкото основание да вѣрвамъ на тѣзи хора, защото тѣ познаватъ цѣла България, това имъ е занаятъ, отъ 30 години съ това се занимаватъ.

Х. Родевъ (нац. л): Възможно е въ такъвъ случай понятието да е много относително.

Г. Василевъ (д. сг): Увѣрявамъ ви, тѣ ми заявиха така: „Правили сме изучавания въ всѣки околии, пращали сме формуляри, за да видимъ, какви сѣ задълженията къмъ лихваритѣ“. И понеже Земледѣлската банка много често работи и съ залогъ и съ ипотека, тя е изучила своитѣ клиенти и знае, кой има ипотека и кой нѣма. Когато нѣкой поиска заемъ 1.000—2.000 или повече лева, банката знае, има ли той ипотека. Та отъ тѣзи сведения, които сѣ събрали, хората въ Земледѣлската банка знаятъ, че задълженията отъ този родъ сѣ много малко въ сравнение съ другитѣ задължения.

Х. Родевъ (нац. л): Въ такъвъ смисълъ — да.

Г. Василевъ (д. сг): Най-сетне, при тази регистрация, която трѣбва да стане, работитѣ ще бѣдатъ много уяснени, тѣй щото нѣма какво да се спори по това.

Чл. 7 е твърде обемистъ и, мога да кажа, не много ясенъ, много сложенъ и съдържа най-разнообразни материи. Моята първа молба къмъ г. министра на земледѣлството е да се изучи този членъ въ комисията най-основно, самъ той наново да го проучи, защото тукъ има нѣща, които сѣ толкова неясни и ще внесатъ толкова много

усложнения въ законопроекта, че, по моето искрено убеждение, отъ този членъ ще има повече вреда, отколкото полза.

Ще се спра сега конкретно на самия членъ, за да не кажете, че говоря топтанджийски. Въ този членъ се казва: (Чете) „Българската земледѣлска банка изкупува принудително отчужденитѣ му недвижими имоти отъ 1 януарий 1929 г. до влизането въ сила на настоящия законъ, ако сѣ купени отъ неземледѣлци или отъ земледѣлци, притежаващи сами надъ 100 декара земя“. Азъ съмъ решително противъ второто положение — ако сѣ купени отъ земледѣлци, притежаващи сами надъ 100 декара земя. Земледѣлецъ, купилъ земя отъ другъ земледѣлецъ и да му вземете земята обратно, защото той земледѣлецъ-купувачъ е ималъ надъ 100 декара земя, това трѣбва да бѣде абсолютно изключено, това трѣбва да го махнете на всѣка цена.

Министъръ Д. Гичевъ: Ще вземемъ отъ него, за да догнемъ на другия до 50 декара, безъ да оставимъ купувача подъ 100 декара. Защо да не е справедливо да вземемъ малко отъ оня, който има повече отъ 100 декара, за да догнемъ на другия, който има по-малко отъ 50 декара? Едно жизнеспособно земледѣлско стопанство да се запази — защо да не е справедливо?

С. Петковъ (нац. л): Тсва е необходимо за правилното разпредѣление на земята. Това е социално справедливо.

Г. Василевъ (д. сг): Като дойдатъ мѣжнотитѣ малко по-късно, може-би подиръ 6 месеца, ще ми кажете, че имамъ право, но сега така на пръвъ погледъ смятате, че е добро.

Т. Тонковъ (з): Мѣжнотитѣ ще дойдатъ за този, който има повече отъ 100 декара.

Министъръ Д. Гичевъ: (Къмъ Г. Василевъ) Ако се водимъ отъ началото, че до мѣжнитѣ въпроси не трѣбва да се докосваме, ти си правъ.

Г. Василевъ (д. сг): Напротивъ, мѣжнитѣ въпроси полесно ще се решатъ. Азъ смятамъ, че тукъ се касае за малко земя. Това не е мѣженъ въпросъ, защото не засѣга много земя.

Министъръ Д. Гичевъ: За 90 милиона лева има продадена земя.

Г. Василевъ (д. сг): Презъ кои години?

Министъръ Д. Гичевъ: Презъ 1929, 1930 и 1931 г.

Г. Василевъ (д. сг): Другото е за къщи. Тѣй щото цифрата съпада точно. Обаче вие изпускате изъ предъ видъ едно съображение, за което не може да става споръ. Който е купилъ имотъ презъ 1928, 1929 и 1930 г., той го е купилъ на по-висока цена, отколкото имотътъ струва днесъ.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Щомъ е купенъ отъ пристава, не е купенъ на висока цена.

Министъръ Д. Гичевъ: Това изкупуване не е задължително.

В. Мариновъ (д): Ако желае, ще го изкупи, ако не желае, нѣма да го изкупи.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Щомъ е купенъ по 3.000 л. декарътъ, ще си мѣлчи.

Т. Тонковъ (з): Ако е купенъ по 500 л. декарътъ, ще си го вземе; а ако е купенъ по 3.000 л., ще се откаже отъ него.

Г. Василевъ (д. сг): Ако азъ съмъ неразположенъ да приема тия разпореждания, то не е затуй, защото азъ смятамъ, че не бива да се взема земята на този, който нѣма нужда, и да се даде на тоя, който нѣма земя. Азъ съмъ готовъ да гласувамъ по-общо, генерално постановление: земледѣлецъ-стопанинъ, безъ изключение, който има нужда отъ земя, банката най-щедро да го снабди съ земя. На това съчувствувамъ абсолютно. Селско семейство, което иска още малко земя, за да я работи, за да се прехранва отъ нея, то заслужава толкова много симпатии, че е излишно да се пледира въ негова полза — всѣчки трѣбва да го насърдимъ. Следователно, не само

по този начин, но, ако искате, въ много по-широкъ размър, въ много по-голямъ мащабъ да се даде земя на малоземелното семейство съ кредитиране отъ Земледѣлската банка. Съчувствувамъ на това и ще го поддържамъ. Но азъ не съмъ партизанинъ, азъ не съмъ разположенъ да разтакаме селския стопанинъ: днесъ си купилъ единъ декаръ земя на законно основание, платилъ си я, утре да му я вземемъ. Съ това се убива чувството на сигурност, щомъ днесъ той купува едно парче земя, а утре вие ще му я отнемете безъ да го питате. Ако единъ стопанинъ има надъ 100 декара земя — да кажемъ 120 декара, има четири момчета, на които утре ще останатъ по 30 декара — и вие му отнемате 20 декара, съ това вие го деморализирате, вие му нарушавате чувството на сигурност къмъ законитъ въ държавта, вие го правите вече единъ по-малко цененъ стопанинъ, отколкото е билъ вчера. Той е обезцененъ стопанинъ, съ маломърна имотна стойност, съ слабо относително тегло; до вчера той бѣше фанатикъ, а днесъ казва: „Всичко тече; азъ купихъ земя, но ми я взеха. Защо ще купувамъ повече?“

Министъръ Д. Гичевъ: Ще си купи друга, но не на публиченъ търгъ.

Г. Василевъ (д. сг): То е много лесно да се каже: „Ще си купи друга“.

В. Мариновъ (д): Тукъ се касае за продадени имоти на безценица. Ако имотътъ му е продаденъ на добра цена, той никога нѣма да иска да го вземе обратно, защото ще му трѣбватъ много пари. Отде ще ги вземе?

Г. Василевъ (д. сг): Моето мнение е: отъ гледна точка на селското стопанство, предпочитателно е да засилимъ زمینността на селянина. Съ това азъ съмъ съгласенъ. Азъ съмъ даже готовъ да кажа нѣщо друго: да се вземе земята на закупвача за земя за спекулация.

Министъръ Д. Гичевъ: Търговията съ земя да се изключи.

Г. Василевъ (д. сг): Единъ човѣкъ може да живѣе въ село и да е селянинъ, той, обаче, се ползува отъ конюнктурата, отъ низкитъ цени, купува имоти и после постепенно ги продава.

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: Има ги и такива въ селата.

Г. Василевъ (д. сг): Противъ това, което прави той селянинъ — може да не е земледѣлецъ, но може да бѣде и земледѣлецъ — ние ще бѣдемъ само въ единъ случай: ако той е спекулантъ съ земята. Азъ, обаче, съмъ ревнивъ, не бихъ желалъ да закачаме оня, който е купилъ земя за себе си за да я работи. Него не закачайте, на него свалете шапка — монитъ почитания, монитъ уважения. Купили сте 5 декара земя, прави ви честъ, че искате да я работите. Но щомъ я е купилъ единъ закупчикъ, съгласенъ съмъ да му я отнемете.

И. Драгойски (д): Има 100 декара и купилъ отъ пристава още 20 декара на безценица, п. 300 л. декарътъ. Сложете конкретно въпроса: какъ да се действува въ случая?

Г. Василевъ (д. сг): Ако е купена земята на безценица, пакъ съмъ съгласенъ той въпросъ да се разгледа отъ комисията. Но не мога да се съглася и никога нѣма да се съглася на едно: земледѣлско семейство, което е купило едно малко парче земя горе-долу на текуща цена, вие да му я отнемете.

В. Мариновъ (д): Щомъ е купено на текуща цена, нѣма да бѣде изкупено отъ длѣжника.

Г. Василевъ (д. сг): Но вие ще се съгласите, че въпросътъ се касае за спокойствието, за сигурността на земледѣлца-стопанинъ.

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: Въпросътъ е имотътъ да на мѣри добра цена.

Г. Василевъ (д. сг): Що се отнася до малоземелния земледѣлецъ, който иска да бѣде земледѣлецъ, готовъ съмъ и въ тоя законопроектъ и въ други законоположения да прибавимъ още постановления, за да го снабдимъ съ земя. Азъ зная — струва ми се, че казахъ това другъ пътъ — че нашитъ гори могатъ да дадатъ още 2 милиона декара земя, споредъ разумни преценки на компетентни

хора, които и сега сѣ въ горското отдѣление. Сериозни хора, не партизани — и то като сѣ имали предъ видъ интереситъ на горитъ — казватъ, че може да се дадатъ на земледѣлца още около 2 милиона декара земя отъ горитъ. Тѣ казватъ така — преценкитъ сѣ относителни.

А. Радоловъ (з): Пресилено е.

Г. Василевъ (д. сг): Вие казвате, че е пресилено, другъ казва, че сѣ повече. Азъ слушамъ компетентнитъ хора.

А. Радоловъ (з): Балканътъ е окелавелъ.

Г. Василевъ (д. сг): Азъ зная, че тѣ не сѣ лоши партизани, а сѣ много добросъдѣстни хора. Никой въ България не ги е обвинилъ въ нищо и затуй имамъ въра въ тѣхъ. Тѣ казватъ, че на земледѣлците могатъ да се дадатъ още 2 милиона декара земя отъ горитъ. Дано сѣ 3 милиона, дано сѣ 5 милиона. Въ всѣки случай и отъ горитъ и отъ другата да се намѣрятъ земи на много малка цена, за да засилимъ زمینността на селянина.

В. Мариновъ (з): Колко е сега обработваемата площъ — имате ли данни?

Г. Василевъ (д. сг): Има официална статистика, азъ тукъ ги нѣмамъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): 43 милиона декари.

Г. Василевъ (д. сг): Въ всѣки случай азъ бихъ искалъ да чуя едно обяснение, какъ се разбира чл. 7 по отношение на Земледѣлската банка — дали това за нея е едно задѣлжение да го направи, или тя има право да си помисли и да избира, дали има свобода на действие. Въ втората алинея на чл. 7 отъ законопроекта е казано: „За целта банката се снабдява съ изпълнителенъ листъ по охранителенъ редъ, възъ основа само на официалнитъ документи, безъ призоваване на странитъ.“

Когато купениятъ на публична продажня недвижимъ имотъ е препродаденъ на земледѣлецъ-стопанинъ, отъ когото не може да се изкупи, то длѣжникътъ-стопанинъ има право да дири отъ купувача, който е препродавъ, разликата между ценитъ на покупката и продажбата на имота.

За тази разлика стопанинътъ може да се снабди съ изпълнителенъ листъ по охранителенъ редъ, възъ основа на представенитъ официални документи. Азъ ви обръщамъ вниманието на тоя членъ. Проучете го, въ смисълъ да ви бѣде ясно всѣко постановление, какви пертурбации прави въ съществуващия редъ. По този въпросъ болшинството ще поеме отговорност. Азъ съчувствувамъ на това да намѣримъ земя за малоземелнитъ стопани. Ще гласувамъ много смѣло да ги снабдимъ съ земя. Нѣма да гласувамъ въ никакъвъ случай да отнемемъ земята на селския стопанинъ, който я е купилъ на прилична цена, за своя нужда, като смѣтамъ, че това е вредно отъ стопанска гледна точка. Но съ издаването крепостни актове възъ основа на обикновенни писма отъ банката, по единъ свършено новъ начинъ, безъ никакви формалности, безъ никакво спазване на сегашния редъ, мене ми се струва, че съ това създавате много голѣми усложнения.

Министъръ Д. Гичевъ: Напротивъ, това е за опростяване на цѣлата процедура.

Г. Василевъ (д. сг): Съгласенъ съмъ да не искаме такси, да не искаме мита, но да се запазятъ съществуващитъ законоположения по издаването на крепостнитъ актове.

Нѣколко думи по въпроса за изплащането отъ страна на Земледѣлската банка.

Въ чл. 11 се казва: (Чете) „Изкупенитъ отъ Земледѣлската банка имоти се заплащатъ така: имотитъ съ стойностъ до 5.000 л. се заплащатъ въ брой; когато стойността на имота е по-голяма отъ 5.000 л., заплащатъ се: първитъ 5.000 л. въ брой, отъ остатъка — 30% въ брой и 70% въ облигации, които Българската земледѣлска банка ще издаде. Облигациитъ ще бѣдатъ лихвоносни съ годишна лихва, равна на лихвата на влоговетъ, която банката плаща, и платими въ 15 години съ равни годишни погашения“.

Г. г. народни представители! По въпроса за изплащането пакъ се връщамъ на първия пунктъ — че банката може би ще мине и безъ особени затруднения, ако нейната задача е точно установена, ако е ясно какво се иска отъ нея. Нѣма нужда, споредъ мене, отъ това подробно разпредѣление, а може съ едно постановление да се каже, че Земледѣлската банка изплаща стойността и най-много до половината може да плати съ облигации. Но въпросътъ е: съ какви облигации? Всѣха облигация нагледъ е книга,

обаче облигациите по съдържанието си сж извънредно различни. Въ този случай ние трѣбва на всѣка цена да запазим интереса на Земледѣлската банка, интереса изобщо на кредиторите въ България и специално сигурността на вложителите въ Българската земледѣлска банка. Вие знаете много добре, че Земледѣлската банка е пласирала милиарди чужди влогове, вложени въ нея от нашите дребни вложители. Най-големата част от тия вложители сж дребни съществуваия. Тѣзи облигации — щомъ ще има изплащане въ облигации въ единъ размѣръ отъ 50% — трѣбва да бѣдат непремѣнно заложни, да бѣдат безименни, да бѣдат гарантирани отъ държавата. Иначе вие можете да докоснете банката до степенъ, щото свършено да се злоупотреби.

Н. Кемилевъ (д. сг): Гаранцията на държавата не е много сигурна.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): По право, банката да гарантира на държавата.

Министъръ Д. Гичевъ: Рискъ за банката нѣма абсолютно никакъвъ.

Г. Василевъ (д. сг): Рискъ за банката нѣма въ този смисълъ, че тя ще хвърли много милиони. Въ това сме съгласни. Но азъ държа да запазимъ банката, да я охранимъ по единъ най-солиденъ начинъ, за да нѣма никакво колебание вънъ отъ нея по отношение на нейната солидност.

Министъръ Д. Гичевъ: Най-солидното банково учреждение въ България днесъ това е Земледѣлската банка.

Г. Василевъ (д. сг): Това е вѣрно.

Министъръ Д. Гичевъ: И въ този случай нейните вземания ще се гарантиратъ отъ ипотека вънъ имота, която тя има по закона. Това е по-сигурна гаранция отъ тая на она свѣтъ!

Н. Йотовъ (з): Тая гаранция е по-силна отъ она на държавата.

Г. Василевъ (д. сг): Въ всѣки случай — нека се обсъди този въпросъ отъ финансово гледище — друго е, ако се каже, г. Йотовъ, че банката издава нѣкакви облигации, а друго е, ако се каже, че издава заложни безименни облигации, гарантирани отъ държавата и които — да прибавимъ една алинея — се приематъ навсѣкжде като гаранция по тѣхната номинална стойностъ, за да могатъ тѣ да получатъ известно оправдание, известна оценка на пазара.

Министъръ Д. Гичевъ: Вие знаете, че въ закона за Ипотекарната банка е упоменато по какъвъ начинъ се издаватъ облигации. Сжщиятъ начинъ ще бѣде предвиденъ въ законъ за Земледѣлската банка.

Г. Василевъ (д. сг): Но тукъ не е казано.

Съ чл. 12 се внася нѣщо ново къмъ това, което вече съществува. Чл. 12 е така да се каже изразъ на известната идея въ цѣль свѣтъ за челядни имотъ. (Чете) „Не може да се налага заповѣдь и да се обявяватъ за продавъ изброените въ чл. чл. 666 и 781 на закона за гражданското сѣдопроизводство имоти на земледѣлски стопанинъ, съ следните измѣнения и допълнения: а) храната, необходима за изхранване до нова реколта на семейството му и добитъкътъ му, ако нѣма такава, равностойността ѝ въ пари или въ земледѣлски произведения отъ другъ видъ, като тютюнъ, оризъ, семена и пр.; б) необходимото на стопанството количество семена за посѣвъ“ — то си съществува и по-рано и трѣбва да съществува — ...“

Министъръ Д. Гичевъ: Тогава бѣше до 20 декара.

Г. Василевъ (д. сг): ... „в) земята до 40 декара по изборъ на стопанина земледѣлецъ, за дългове направени следъ влизане на сила на настоящия законъ“. Сега се увеличава на 40 декара. Азъ го приемамъ съ удоволствие, но се питамъ, дали не е умѣстно, все отъ гледна точка на кредита и на други съображения, да направимъ разлика между земята, засѣта съ интензивнитѣ култури и между тая съ зърнени храни. При това ви заявявамъ, че не правя никакъвъ сжщественъ въпросъ за себе си отъ размѣра. Но по мое разбиране, азъ все си казвамъ дали не е по-полезно да предвидимъ за зърнените храни до 40 декара, а за другите култури до 25 или 30 декара, и то когато сж предимно,

по-големата частъ, интензивни. Знаете много добре, че има много мѣста, кждето нѣма зърнени храни.

Министъръ Д. Гичевъ: Тогава ще ги накарате да не правятъ никакви лозя, да не саятъ никакви овощни или черничевы градини.

Г. Василевъ (д. сг): Най-после тоя въпросъ не е много важенъ.

Министъръ Д. Гичевъ: А азъ казвамъ, че този въпросъ е много важенъ.

Г. Василевъ (д. сг): Важното е да гарантираме на земледѣлското стопанство неговия необходимъ минимумъ. Никога нѣма да поддържамъ едно накрѣнение на принципа. Повече съмъ склоненъ да поставя декаръ повече, излишенъ да бѣде единъ декаръ, отколкото декаръ по-малко.

Нѣкой отъ земледѣлците: Тъкмо това е защитата на земледѣлца-стопанинъ.

Г. Василевъ (д. сг): Разбира се. Въпросътъ е, че 40 декара тютюница въ Кочериново, да кажемъ, почти нѣма. Нѣма такова селско семейство, което да има толкова тютюница. Обикновено тютюницата сж отъ 10, 8, 2 или 3 декара.

Нѣкой отъ земледѣлците: Но и други земи иматъ.

Другъ отъ земледѣлците: Или има 80 декара баири и 40 декара добра земя.

Г. Василевъ (д. сг): Азъ казвамъ това по-скоро, за да поставя въпроса на обсъждане доколко би било по-целесъобразно за целите на този законопроектъ, а не за да намалимъ защитата на земледѣлца-стопанинъ. Ако предвидите 50 декара земя, ще го гласувамъ, ако бѣде 40 декара — пакъ ще го гласувамъ, ако бѣде 35 декара пакъ ще го гласувамъ.

Ц. Стояновъ (д): 50 декара.

Г. Василевъ (д. сг): Искамъ да ви обърна вниманието само на това, че площта, засѣвана съ интензивни култури, все повече се увеличава, отъ день на день ще расте. Ще се явяватъ все по-нови и нови култури, ще се увеличаватъ интензивните култури, което е прогресъ въ земледѣлието. Тѣй щото, дали не ще бѣде едно ограничение за кредитните нужди на земледѣлца-стопанинъ, ако турите една излишно висока цифра — нищо друго? Но ако се намѣри, че това е необходимиятъ минимумъ, азъ съ охота, съ голѣмо удоволствие ще го гласувамъ. Въ края на краищата това е въпросъ на обсъждане — нека видимъ мнението на комисията, да видимъ какво може да се предложи и по общо съгласие ще намѣримъ една норма.

Нѣкой отъ мнозинството: Тукъ се засѣга и въпросътъ за оризищата.

Г. Василевъ (д. сг): Да, и въпросътъ за оризищата, и други — тѣ сж много, не искамъ да ги изброявамъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Василевъ, моля. — Часътъ е 8...

Отъ мнозинството: Да продължи заседанието, докато свърши ораторътъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Да.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които сж съгласни да се продължи заседанието докато свърши ораторътъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранieto приема.

Г. Василевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Искамъ въ тоя законопроектъ да се прибави нѣщо по-специално; искамъ въ него да се предвидятъ нѣколко постановления, които да бѣдатъ насочени къмъ закрепване Земледѣлската банка, да засилятъ нейните сръдства, да засилятъ нейните ресурси и по тол начинъ тя да бѣде въ състояние не само да изпълни своята първа и главна задача — да освободи земледѣлца колкото се може по-скоро отъ лихварите, не само да изпълни и втората своя не по-малко важна задача — да даде по-евтинъ кредитъ, да понамали процента на своите заеми, да го сведе, доколкото е възможно, до край-

ния предѣл, до крайния минимумъ, но, отъ друга страна, да засили своето кредитиране специално за интензивнитѣ култури — за която задача законътъ е вече остарѣлъ и това бѣше една отъ важнитѣ точки въ проектираната реорганизация на Земледѣлската банка — а така сѣщо да засили и мелиоративния кредитъ, за който азъ ще кажа нѣколко думи.

Лихвата, напоследѣкъ, отъ година на година, постепенно намалява, разбира се, въ рамкитѣ на възможността. Една последна наредба въ това отношение се обяви преди 2-3 дена — още не е публикувана въ „Държавен вестникъ“, но сигурно ще се публикува тия дни — и, по всѣка вѣроятностъ, ще влѣзе въ сила отъ 1 априлъ. Споредъ тази най-нова наредба — това ново намаляние е трето по редъ — получава се следната картина: по задължения срещу записи, при които банката е вземала досега 10%, лихвата ще си остане пакъ 10%; по задължения срещу залогъ е вземала 9%, ще си остане 9%; на кооперациитѣ е давала заеми съ 9%, ще дава съ 8% — но само на кредитни кооперации; по ипотеки е вземала 10%, ще взема 9%; на пострадали кооперации, какъвто е случаятъ съ „Асенова крепостъ“, Чирпанската кооперация и други нѣкои, вземала е 9%, ще взема 7%.

Касае се сега да се установи — да говоримъ конкретно, а не на приумица — каква възможностъ има Народното събрание чрезъ надлежни законоположения да засили Земледѣлската банка, та и тя да засили своето кредитиране, да намали процента на лихвата и по възможностъ да раздѣлжи разсрочкитѣ, да увеличи мелиоративния кредитъ и кредита за интензивнитѣ култури. Това е една голѣма задача и за мене най-главниятъ за България въпросъ е този. Отъ този въпросъ идва всичко, безъ него нищо нѣма да дойде. Затова ще обмислимъ всички въпроси, ще се повърнемъ пакъ да ги дебатираме и ще кажемъ: тукъ е източникътъ, тукъ е изворътъ; отъ този изворъ можемъ много да почерпимъ и къмъ него много да прибавимъ, но безъ него не можемъ нищо да направимъ. — Гледамъ, г. Мутафовъ се смѣе, но смѣтамъ, че той прави това, защото не познава въпроса.

Д-ръ Х. Мутафовъ (д): Азъ казвамъ, че има много и много други важни въпроси.

Министъръ Д. Гичевъ: Земледѣлската банка отбелязва едно увеличение въ нейнитѣ влогове.

Г. Василевъ (д. сг): Азъ искамъ да направя конкретни предложения така сѣщо и по въпроса за увеличаване ресурситѣ на банката.

Първо предложение. Фондътъ за обществени бедствия да се възстанови отъ държавата — той сега е изразходванъ за заплати — за да може Земледѣлската банка да бѣде засилена и, отъ друга страна, да намали своитѣ загуби отъ специалното намаляние на лихвитѣ, направено за пострадали отъ суша, засѣжване, поройни валежи, за изхранване при неурожай и пр.

Министъръ Д. Гичевъ: И да изплати частъ отъ дълговетѣ, особено въ земетръсната областъ.

Г. Василевъ (д. сг): Този фондъ е действително устроенъ за тая целъ и той трѣбва да се даде на банката. Ползата отъ това ще бѣде огромна.

Но извънъ това, други източници, много по-голѣми, много по-важни, които банката може още да получи, това сѣ всичкитѣ други обществени фондове. Мѣстото на другитѣ обществени фондове е изключително въ Земледѣлската банка. Азъ предлагамъ съ една алинея въ законопроекта да постановимъ, че всички обществени фондове, безъ изключение, се влагатъ въ Земледѣлската банка и то съ една лихва не по-голѣма отъ 4%. Това постановление, да ви го кажа, го възприеха вече и други народи, има го въ нашитѣ съседни, и ако въ всѣко отношение ние сме по-добре съ земледѣлския кредитъ отъ тѣхъ, въ този случай ние сме останали малко назадъ.

Нѣкой стъ земледѣлцитѣ: Кѣде сѣ фондотъ?

Г. Василевъ (д. сг): Тѣ сѣ въ разни други банки; въ всѣки случай, има ги. Въ такъвъ случай банката може да създаде една категория заеми за най-дребнитѣ стопани, за пострадали стопани било отъ студове, било отъ неурожай, било отъ поройни дъждове и да ги дава само съ 6% лихва. А другитѣ лихви ще може да ги намали до 8%. Въ всѣки случай трѣбва да ѝ се дадатъ повече срѣдства, за да може тя да разполага съ повече пари, съ повече влогове при по-малка лихва.

Трѣбва непременно да създадемъ една привилегия за влоговетѣ въ Земледѣлската банка, какъто вече съществува за тия при Спестовната каса, а именно за несеквестрируемостъ на влоговетѣ при Земледѣлската банка — да може по този начинъ банката да си осигури единъ новъ притокъ отъ влогове — до една сума, която ще се намѣри за разумна, както се предвижда при спестовнитѣ каси.

Трѣбва сѣщо така да освободимъ отъ данѣкъ влоговетѣ при банката. Това ще бѣде едно голѣмо насърчение за българскитѣ вложители и ще се отрази много целесъобразно върху нейната кредитна политика. При това положение банката ще може да разшири своя кредитъ — който е най-малко развитъ сега — за така нареченитѣ интензивни култури. Нѣма защо да ви припомямъ — вие знаете това — че законътъ за Земледѣлската банка е гласуванъ при една друга структура на нашето земледѣлие. Въ голѣмата си частъ то имаше сѣщата структура, но новитѣ култури почти не съществуваха преди 15 години. България днесъ изнася грозде, плодове, сливи, домати отъ година, две, три. Тя е новъ експортаторъ. Тя има нужда отъ насърчение въ тая областъ. Отъ всички държави въ Европа България има най-добритѣ условия въ това отношение, разполага съ максимумъ възможности въ тая областъ. Всѣки денъ специалиститѣ ще ви го кажатъ, всѣки денъ можете да научите по нѣщо ново. Има възможности за това, обаче Земледѣлската банка работи съ единъ законъ, който е така приспособенъ, като-че-ли има винаги предъ видъ селянина, който произвежда пшеница и който не произвежда зеленчукъ, плодове, грозде. Това е свършено вѣрно и азъ ви четохъ закона тѣй, както щѣхме да го поправимъ. Основната мисль на сегашния законъ е тази: банката кредитира селяни, които произвеждатъ зърнени храни. Нѣмамъ нищо противъ да ги кредитира. Разбира се, тя трѣбва да ги кредитира, но сега имаме нови отрасли, нови младежи, които се развиватъ всѣка година. Всѣка година имаме успѣхи следъ успѣхи на международния пазаръ. Ние трѣбва да дадемъ насърчение на тия отрасли, да ги кредитираме, да ги послонимъ подъ крилата на Земледѣлската банка.

И една последна дума: Земледѣлската банка много малко прави да разреши мелиоративния кредитъ. Това, което е най-сѣществено за една културна страна въ Западна Европа, е именно този кредитъ, който, обаче, въ България е много слабо застъпенъ. Една отъ формитѣ на тоя кредитъ — примѣрно ще ви кажа — е необходима за напояването. Азъ съжалявамъ, че Земледѣлската банка не може сама да извърши, да кажемъ, напояването на Южна България. Трѣбватъ милиони.

Министъръ Д. Гичевъ: Стотици милиони.

Г. Василевъ (д. сг): 700 милиона лева. Това трѣбва да го направимъ съ заемъ. Но имаме други малки обекти. Ще ви посоча само единъ примѣръ. Има едно мѣсто въ България, за което проектътъ е изработенъ, следъ като е билъ грижливо проученъ; по него нѣма споръ — касае се за нѣкакви 7—8 милиона лева. Селянитѣ не могатъ да събератъ тая сума, частно лице нѣма да ги даде, частна банка сѣщо така нѣма да ги даде. Остава само Земледѣлската банка, но тя е спъната отъ самия нейнъ законъ. Трѣбва специално решение, специално одобрение, за да изпълни Земледѣлската банка тая работа. По пресмѣтания на отдѣлението за водитѣ, отъ наши най-компетентни лица, този проектъ отъ 8 милиона лева — както виждате сума, която не е фантастична — ще даде грамадни облиги на едно население, което произвежда най-сѣжитѣ култури въ свѣта отъ първо качество. Ето въ такива случаи трѣбва да се намѣри Земледѣлската банка. Ние трѣбва да я насочимъ въ тая посока. Въ тия обекти, за които проектитѣ сѣ проучени, които сѣ по нашитѣ сили, които сѣ сигурни, Земледѣлската банка трѣбва да отиде на помощъ, да встъпи въ ролята си, да се реализиратъ проектитѣ, да стане тя банка представителъ на мелиоративния кредитъ, който е въ дадения случай *par excellence* такъвъ. Не би могло да се измисли отъ нашитѣ специалисти, инженери по водитѣ, по-добро предприятие за мелиоративния кредитъ на Земледѣлската банка. Въ такъвъ случай съ тия капитални на общественитѣ фондове ние можемъ да засилимъ нейнитѣ ресурси, можемъ да я тласнемъ въ едно ново творчество. На празника на банката управителътъ ѝ каза: „За мене банката е $\frac{1}{4}$ банка, а $\frac{3}{4}$ стопански институтъ“. Азъ нѣма да споря кое е $\frac{1}{4}$, кое е $\frac{3}{4}$, защото съмъ абсолютно съгласенъ, че Земледѣлската банка не може и не трѣбва да бѣде обикновена банка. Азъ държа Земледѣлската банка да бѣде солидна. Тя има да играе най-важна роля въ България следъ Българската народна банка — която има задача да пази националната монета — именно да подкрепи земледѣлското стопанство. А безъ кредити-

ране то не може да се развие. Земледѣлската банка трѣбва да бѣде енергична, подвижна и богата, за да може да даде нужния тласък на нашето земледѣлско стопанство. (Рж-коплѣскания отъ сговориститѣ)

А. Циганчевъ (з): Всички дребни спестявания на земледѣлцитѣ трѣбва да бѣдатъ събрани и дадени само въ Земледѣлската банка, а не въ частни банки.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: За утрешното заседание предлагамъ следния дневенъ редъ:

1. Трето четене законопроекта за Столичната община.
2. Одобрение предложението за одобрение постановлението на Министерския съветъ, относно Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни, взети презъ 1931 г.
3. Първо четене законопроекта за закрила на земледѣлца-стопанинъ. (Продължение разискванията)
4. Второ четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за селско-стопанско настаняване на бѣжанцитѣ и пр.

5. Второ четене законопроекта за допълнение чл. 39 отъ закона за пѣтищата.

6. Първо четене законопроекта за разрешаване на Плаковската селска община, Търновска околия, да сключи заемъ.

7. Първо четене законопроекта за измѣнение на точки 11 и 13 на чл. чл. 88 и 67 отъ законитѣ за градскитѣ и селски общини.

8. Докладъ на комисията по провѣрка на изборитѣ.

9. Докладъ на прошетарната комисия.

10. Първо четене предложението за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ правилника за вътрешния редъ на обикновеното Народно събрание. (Разисквания)

Който приематъ този дневенъ редъ за утрешното заседание, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. и 15 м.)

Подпредседателъ: **Н. ШОПОВЪ**

Секретарь: **ВАС. МАРИНОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**